Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban.

Csak a hivatalosan megvizsgált méregmentes, tiszta és teljesen ártalmatlan

RAVISSANTE

bir azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóbajoktól megóvni és szépséget s ifjuságot biztositani. Ha a **Ravissante** naponkint egyszer az ujjhegygyel az arczra vagy más testrészre dörzsöltetik, már a törülközés után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arczon támadt ránczok és himlőhelyek elsimittatnak. — A **Ravissante** ifju arczszint idéz elő, a bőrt fehériti, frissiti és finomitja; eltávolit legrövidebb idő alatt szeplőt, májfoltokat, orrvörösséget, s a bőr minden tisztátalanságait.

Már az első kisérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világhirü „Ravissante"-ját használni.

Egy üvegtok ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.
Postai küldésnél 20 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben **Budapesten:**

Dr. LEJOSSE főraktárában, Kristóf-tér 1. sz. III. emelet

VÉRTESSY SÁNDOR ur,

m. kir. udvari illatszer kereskedésében, Kristóftér 1. szám,

és

HATSCHEK MIKSA, játszerész urnál, váczi-utcza 8. sz.

Vidéken a legtöbb gyógyszertárakban.

Vidéki rendelmények a **legszigorubb titoktartás** biztositása mellett utánvéttel eszközöltetnek.

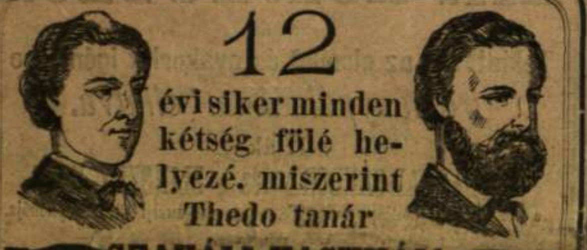

12 évi siker minden kétség fölé helyezé. miszerint Thedo tanár

SZAKÁLL-HAGYMÁJA

a legjobb és legbiztosb szer, a szép szakállnövés elérésére.

Számtalanok, a legmagasabb állásu férfiak közül is, szép szakállukat csupán ezen szernek köszönhetik.

Ezen szer a szakáll növését hihetlen gyorsasággal elősegiti ugy hogy 16 éves fiatalemberek is, a legrövidebb idő alatt teljes és erős szakállt nyertek általa, a melyet a bizonyitványok ezrei bizonyitanak.

Miután számos semmirevaló hamisitás ugyanazon név alatt áruba bocsáttatik, jó lesz arra ügyelni, hogy minden csomag a feltalálónak itten lenyomott pecsétjével legyen ellátva. **Ára egy csomagnak 2 ft. 10 kr., postai küldéssel 10 krral több.**

PROF. THEDO

Schwarzbach, 1875. febr. 25.

Fürst József, gyógyszerész urnak, **Prágában.**

Szives köszönetemet a **szakáll-hagymáért**; az igen hatásosnak bizonyult be, és én mindenkinek a legjobban ajánlhatom.

Hirt Károly J., s. k. épitési vállalkozó.

Valódi minőségben kapható: **Budapesten** Török József gyógyszerésznél, király-utcza 4. sz. **Pozsonyban**: Pisztory Bódog gyógyszerésznél, Mihálykapunál.

EAU FIGARO

Société d'Hygiène Française Paris, Boulevard Bonne-Nouvelle 1.

Teinture speciale pour les cheveux.

Hasonlithatatlan szer az őszülő haj rendbehozására.

Az Eau Figaro sem a bőrt, sem a fehérneműt nem szenynyezi be, az ősz hajnak előbbi természetes szinét „a haj bemázolása nélkül" visszaadja, és a kenőcsöt és olajt tökéletesen pótolja.

Ára 5 franc = frt 2.50.

Egyedüli raktár

Párisban FAY K.-nál „rue de la Paix 9"; Budapesten: *Vértessi Sándor*, m. k. udv. illatszerésznél, Kristóf-téren 1 sz. alatt.

Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett is) teljesittetnek.

Angol patent kerti-fecskendők

a bécsi világtárlaton kitünőknek bizonyult neme, mely eső alakjában, vagy egyes erős sugárban meglepő távolságra szöktetvén a vizet, üvegházakban, kertekben, söt tüzveszély alkalmával előnynyel használhatók.

Kisebbek frt 10.80, nagyobbak frt 14.—, nagyok és egész nagyok frt 17.— és ?.— darabja.

Angol vállba függeszthető szivar-tárak a szivarkészlet elhelyezésére utközben és kirándulásoknál, sárga erős sima tehénbőrből 25, 50 és 75 darabnak, frt 3.30. 4.50, 6.30.

Párisi üveg légyfogó-boriték. Párisi minta szerint készült igen leleményes uj **önműködő készülék** a legyek nagy mennyiségű, nem undoritó, biztos fogásához. Darabja utasitással 50 kr., csomagolás 25 kr.

Franczia szinházi látcső mint távcső, szinházban, mint kirándulások nál, es utközben egy iránt előnynyel használható, mivel változható három üveglencsével van ellátva, közel fekvő, távolabb, és legnagyobb távolságokra. Darabja vállszijjal ellátott tokban 26 forint.

Igen jutányos három kivonatu egyes távcső darabja 6 frt 50 krajczár.

Perry és társa londoni dugaszhuzója a legtökéletesebb szerszám, bármely dugaszt, ha még oly erősen van is beszoritva, könnyüséggel az üvegből kivenni. Darabja utasitással frt 1.90.

Baroscop, uj találmányu, az időjárást előre biztosan jósló, egyszersmind **hévmérővel** is ellátott légmérő (barometer). Darabja frt 1.85.

BAROSCOP

KERTÉSZ és EISERT

Budapesten, Dorottya-utcza 2. sz.

Irásbeli megbizások gyors kivitele. Kimeritő árjegyzékek bérmentve.

A legvakitóbb szépséget

a testnek az ifjitó- vagy Hebe-szappan kölcsönzi, a mely az emberi vizsgálódások terén történt legnagyobb vivmányokkal mérkőzhetik. — A növény- és vegyi részeknek az ember bőrére, idegei és szemeire gyakorolt különböző befolyásának beható tanulmányozása vonta maga után ezen oly fontos fölfedezést. — Csak ez ujabb kornak sikerült feltalálni azt, mi után a legkéjelgőbb keleti népek évezredeken keresztül eredménytelenül kutattak, névszerint az idő nyomait az arczból eltüntetni, és mindazoknak, kik azt óhajtják egész életükre ifjúi kinézést szerezni. A Hebe-szappan, a leghatályosb füszerek főzetéből és egyéb, a szerves vegyészet által nyert anyagok összetételéből álló mosdó-szer a legrövidebb idő alatt hatással bir, midőn is a szemekre a legjótékonyabb befolyással lévén, azoknak rendkivüli fényt kölcsönöz. Ezenfelül e szappan folytonos használata által a testnek egész idegrendszere megerősittetett, még pedig kivülről befelé; miáltal a legmeglepőbb eredmény ugyszólván mindjárt közvetlenül a szappan használata után eredményeztetett. Egy ily darab szappannak ára 60 kr. Kizárólagosan kapható: **KERTÉSZ és EISERTNÉL**, Dorottya-utczában; **KURZ ALAJOS** papirkereskedésében a Hatvani-utczában; továbbá **SCHERENHOFER gyógyszerésznél a Kristóf-téren** és a készitőknél: Winkelhofer Amb. és Dr. Horváthnál, a nagy arany érem tulajdonosainál Grazban.

1003

Minden háztartásban nélkülözhetlen egy jó takarék-tűzhely!

A tisztelt közönség kiváló figyelmébe ajánlom e czélból **gyáramat** és **raktáramat**, mely ilyeneket asztal és más alakban, valamint mindennemü **kályhákat** és egyéb e szakba vágó tárgyakat a legolcsóbb árak és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesittetnek.

Brucky József,

lakatos árú és tűzszermütő-gyáros Budapesten, IV. ker (belváros) halter 4. sz

Eladás nagyban és kicsinyben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A magyar váltójogi eljárás.

Az 1840-ki 1844-ki törvényczikkelyek, *országbirói értekezletek határozatai* és némely ujabb igazságügyi ministeriumi rendeletek a legujabb törvények szerint.

Rendszeresen előadva, példákkal és iromány mintákkal ellátva különös tekintettel az osztrák váltójogi eljárásra.

Irta

Dr. KARVASY ÁGOST.

Negyedik a legujabb törvényekhez alkalmazott kiadás.

(Kis 8-rét, 168 lap.) — Ára füzve 1 frt 20 kr.

Magyar

Szent Erzsébet élete.

Irta

dr. TOLDY LÁSZLÓ.

Képekkel illusztrálva.

Ára füzve 80 kr.

KOGLER J. N.

Általános vagy elméleti államtan

(8-rét, 288 lap.) Füzve 1 frt 60 kr.

EPILEPSIE

(nehézkór) **levél utján gyógyittatik dr. KILLISCH.** különl. orvos által Drezdában, Wilhelmsplatz 4. sz. (ezelőtt Berlinben).

Eredmények százanként!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest (egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

A MÉTER-MÉRTÉK ISMERTETÉSE

és az

uj mértékekkel való számolási mód.

Tanodai és magánhasználatra készitette

Dr. LUTTER NÁNDOR.

Harmadik kiadás. — Ára füzve 40 krajczár.

A MÉTER-MÉRTÉK

a magyar korona országaiban.

A hivatalos adatok nyomán összeállitva.

Pénztárcza-kiadás. — Ára füzve 10 kr.

Jó és tartós munkáért jótállás biztosittatik!

SCHULHOF ADOLF

Budapest, országut, Károly-kaszárnya 24, ujonnan berendezett **nagyszerü**

czipőgyári raktárában,

legnagyobb választék nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek:	Uraknak:
Comodezipők, fin. éberlásting v. bőrb. ft 1.20.	**Comod-czipők** finom bőrből 1 frt 80 kr.
Comodezipők legfin bőr v. éberlásting, sarkkal és nagy **csokorral** 2 frt.	Legfin. **zergebőr-topán** lakk-orral 4.80.
Czugos topán eberlastingből 6" magas szárral és lakk-orral, legfin. faj. 3 frt 80 kr.	**Külföldi borjubőr** (vixos) vagy **sagrin-bőrből,** erős dupla talppal, legtartósabb faj 5 frt.
Finom bőr czugos topán, 6" magas szárral lakk-orral és erős dupla talppal 4 frt.	**Leányok, fiuk és gyermekek** számára mindennemüben 1 frt 50 krtól 3 frtig

Vidéki rendelmények utánvétel mellett *gyorsan és pontosan* eszközöltetnek.

Kiadja és nyomatja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

Vasárnapi Ujság.

Budapest, augusztus 22-én 1875.

34-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DIJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R.** Seilerstätte Nr. 2 és **Oppelik A.** Wollzeile Nr. 22.

A SZERB FEJEDELEM ÉS JEGYESE.

Az ifju szerb fejedelem életének ismét oly forduló pontjához ért, midőn az európai hirlapirodalom figyelmét épen ugy magára vonja, mint már két előbbi alkalommal. Első izben akkor, midőn 1868 juniusában Obrenovics Mihály Topcsiderben meggyilkoltatván, Szerbia oly kétséges helyzetbe jutott, melyből csak legjobb fiainak gyors és bölcs elhatározása mentette ki, összehiván a szkupcsinát s a meggyilkolt fejedelem utódává jelölvén ki annak kis unoka-öcscsét, Obrenovics Milánt. Második izben akkor, midőn az addig kiskoru fejedelem elérvén nagykoruságát, a mellé rendelt ideiglenes kormányzóság megszünt s az ifju fejedelem maga vette kezeibe a legfőbb kormányhatalmat.

Midőn fejedelemmé kikiáltatott, festői néplovasság által kisértetve lépett a szkupcsina elé, s a következő szerény és szép szavakat mondá:

„Bár még ifju és gyönge vagyok, de minden erőm s tehetségem arra lesz forditva, hogy a népet boldoggá tegyem."

Az ifju fejedelem erejét és tehetségét csakugyan arra forditotta. A modern alkotmányos államok mintájára rendezte be országát, melyben szabad a vélemény s a nemzet szabadon választott képviselői adnak kifejezést a nép kivánatainak, s a többségükből alkotott felelős kormánynyal hajtatják azt végre. S a számos kormányválság mellett is, melyeknek Szerbia Milán trónralépte óta kitéve volt, a nemzet sokat haladt ugy anyagi, mint szellemi tekintetben s megindult benne az átalakulás ama csendes folyamata, mely hivatva van Szerbiát a nyugati mivelt államok utjára vezetni.

Szerencsétlensége az, hogy kellő közepén fekszik Európa „lőporos kamrájának", mint a diplomaták az aldunai tartományokat nevezik, s nem zárhatja el magát egészen ama kalandos eszméktől, melyekkel a fizetett izgatók és önkénytes rajongók a szláv nyelvek valamelyikén beszélő népeket eltöltik, s bennök a nagy szláv birodalom megalakitása iránti vágyakat szitják és

ébren tartják. Tart e veszedelmes befolyás kivált mióta az Omladinában fészket talált, annyira, hogy nekünk magunknak is résen kell lennünk, hogy az izgatás Szent István birodalma határain belül is államveszélyes jelleget ne öltsön.

A most folyó herczegovinai lázadás ujra az Al-Duna felé vonta Európa figyelmét. Eleinte csekélybe vették s csak akkor keltett nagyobb feltünést, midőn Milán fejedelem minden előre tehetett számitás nélkül egyszerre elhagyta székvárosát és Bécsben termett, hová az egész diplomatiai testület visszahivatott, s tagjai órákig tartó értekezésekbe bocsátkoztak a szerb uralkodóval.

Mi természetesebb, minthogy az egész közvélemény a herczegovinai lázadással hozta kapcsolatba a szerb hoszpodár e bécsi utját. S lehetett is benne valami, habár egyéb abból nyilvánosságra nem került, mint az, hogy a három északi hatalom szilárdul el van határozva a herczegovinai kérdést Törökország belügyének tekinteni s annak elintézésébe bele nem avatkozni.

A mi az utazás eredményéből nyilvánosságra került, az egészen más természetü s nem diplomatiai, hanem családi jelenet. Ép oly váratlanul, mint a hogy a bécsi utról, egyszerre arról értesültünk, hogy a szerb fejedelem jegyet váltott Kecsko kisasszonynyal.

Ez egészen más szinben tüntette fel az utazás czélját, habár nem enyésztethette is el egészen a neki eleinte tulajdonitott jelleget.

Mihály fejedelemnek, az előbbi uralkodónak, gr. Hunyady Juliával kötött házasságából nem származtak utódai. Ő tehát még életében Milánra vetette szemét, s mint az Obrenovics család egyetlen férfisarjadékát, őt szemelte ki utódává. Milán származott Obrenovics Milostól, Efraim fiától, ki az öreg Milosnak, a dynastia alapitójának testvére volt, Mihály fejedelemnek tehát másodunokatestvére. Efraim, kit testvére gazdagon dotált, nagy uradalmakkal birt Romániában s rendesen Bukarestben élt, hol fiát Milost meg is házasitá, nőül vétetvén vele egy gazdag bojárnak, Catargiunak Mária nevü leányát. E házasság, melyből Milán született, nem volt boldog. Milos nehány év mulva meg is halt, özvegye pedig, miután Kuza fejedelemmel folytatott benső viszonya által rosz hirbe keverte magát, Kuza elüzetése után Bécsbe költözött s jelenleg többnyire Flórenczben tartózkodik.

Az egyetlen gyermeket, Milánt a család már kiskorában Párisba küldte nevelésbe. Itt Huet Ferencz egykori egyetemi bölcsészeti tanár nevelőintézetébe került, ki egész lélekkel teljesitette a rá bizott kötelességet. A fiatal herczeg, hogy nyilvános oktatásban is részesüljön, később a Nagy-Lajos-lyceum negyedik osztályába járt. Itt érte nagybátyja halálának hire s a felszólitás, mely sietőleg haza hivta.

Midőn az ideiglenes kormány, Blaznavácz ezredes, Garasanin és Risztics vezetése alatt mint az Obrenovics ház egyetlen férfisarját Szerbia trónjára helyezé, neveltetését a nép és a három kormányzó szemei előtt folytatta ugyancsak Huet tanár, — ennek elhunyta után pedig a raguzai gróf Puzics, ki jeles délszláv iró hirében áll. 1871. szept. 18-án betöltvén 18-ik életévét, a törvény szerint, mint nagykoru fejedelem elfoglalta a trónt, s vezette a kormányzatot, egyre sulyosodó nehézségek között, ügyes kézzel egész a mai napig.

Az ifju menyasszony (szül. 1859.) egyetlen leánya Kecsko orosz ezredesnek, ki Oláhországban és Bessarabiában nagy területek ura s minthogy többnyire Jassyban élt, ott meg is házasodott, nőül vevén az ismert Stourdza hoszpodárcsalád egyik nősarját. Halála után a vele rokon Muruszi herczeg vállalta el a hátrahagyott árva neveltetését s kiterjedt birtokai kormányzását. A Muruszi-család a legtekintélyesebb és legrégibb ama családok közé tartozik, melyek a keleten még a byzanti időkből maradtak fenn; ez plane a Komnének császári dynasztiájából származtatja eredetét. A herczeg családjának rendes lakása Odessza, de Párisban is sokat tartózkodnak. E körben a kis Natália lehető tökéletes nevelést nyert. Beszél francziául, oroszul, románul, s mint mondják, ismeretekben annyira gazdag, hogy korához képest szinte meglepő. Megnyerő egyszerüség, szendeség, finom tapintat: kiváló jellemvonásai.

Hogy az ifju fejedelem a családja által sürgetett házassági tervet épen ily kritikus helyzetben hajtja végre, nagy tapintatra mutat, egyrészt a diplomatiai szinezetü hirek elhallgattatása szempontjából, de másrészt kivált azért, hogy a nép által is táplált ez ohajnak épen most tevén eleget, mikor kalandos vágyak kezdenek uralkodni felette, — befolyást nyert a nemzet hangulatára s könnyebben ellensulyozhatja e veszélyes vágyakat. A demokrata szerb nép nagy sulyt fektet arra, hogy a fejedelem e házasság által egy oldalról sem kötelezte le magát, mely kötelezettség gátló vagy rábeszélő befolyást gyakorolhatott volna elhatározására.

A „fiatal óriások".

Hogy ágaskodnak lábujjhegyre
E fiatal világnagyok,
Egymás vállát ha összemérve,
Tapogatják: ki a nagyobb?

S a ki egy ujjal magasabbnak
Látja aztán ekkor magát,
Lenézi büszkén, megvetéssel
A vele versenyzők hadát.

Miként a tyuk, ha szemétdombon
Egy sovány zabszemet talál,
Nagy kincse fölött örömében
Inpertinensül kotkodál:

Ez is, ha egy kopott eszmére
Bukkan, a mit más eldobott,
Oly lármát csap, mintha az égből
Lehozta volna a napot.

Uj neki minden a mi óság,
— Pedig ott van böles Salamon; —
Ki nézne hátra, ha előre
Rohanhat az ember vakon?!

A tudás fája, minden ágán,
Kemény gyümölcsöket terem,
Ki héját fel akarja törni
Ugyan helyre legény legyen!

Erő-, kitartás- s küzdelemmel
Eljuthatsz a fa tövihez,
De a gyümölcsét drágán adják, —
A Hesperidák-kertje ez!

Azért csak lassan hát a testtel!
S ne feledjétek a mesét:
A buzakalász hogy magasra
Miért tartotta a fejét?

Berecz Károly.

Egy magyar nő harmadfélszáz év előtt.

II.

Wesselényi Anna még fiatal volt, mikor özvegyen maradt s mint müvelt és gazdag hölgynek bizonynyal voltak uj kérői. De ő bizonyos „kultust" helyezett özvegységébe s közel ötven évig folyton „árvá"-nak nevezte magát. Kegyelettel ragaszkodott férje emlékéhez és sokkal hívebben szerette gyermekeit, hogysem idegen férfi nevét véve fel, idegen hajlékba telepedve, magokra hagyta volna. Midőn fiának nőt ajánlt, ezt irta neki: „vedd nőül, mert ha meghalnál: koporsójáig le nem vetné a gyászruhát".

Csáky nagy zavarban hagyta hátra vagyonát, mely mindenfelől pörrel lőn megtámadva. Még férfinak is dolgot adott volna, hogy ily körülmények közt el ne veszitse fejét. Wesselényi Anna nem vesztette el a magáét, ugy viselte gondját gyermekei vagyonának nő létére is, mint a római jog szerint a „bonus paterfamilias".

S e sivár vesződség nem változtatott semmit szivjóságán, sem a gyermekei felől való más irányu gondoskodásán. Egy levele szerint nagyon szivén feküdt nagyobb, már 10 éves fia neveltetése, kit még az országgyülésre, a fejedelem elébe se bocsátott örömest, félvén, hogy „az efféle sétálás mind idegeniti elméjét a tanulástól".

E mellett, ha ügyesbajos dolgai engedék, élte világát csendesen, háztartása körében, beteges „vén asszonyával" (igy nevezték akkor a „társalkodó nőt") Katalinnal s pajkos varrólányaival, kik ifjak voltak, szépek és egészségek. „Szinte kifogyok a lányokból — irja egy levelében, — Dorkát férjhez adtam s immár csak három maradott, azok is igen gyarló varrók, de Erzsók — el se hinné kegyelmed, milyen deli, kivált ha annyit ehetnék, a mennyit akarna." Mondja, hogy kellene még két-három leány, csak ne lennének olyan szépek, mint Dorka és Erzsók, mert azokat mindjárt férjhez viszik s más baj is van velök, pedig nála nélkül egy kendőt se tudnak beszegni a haszontalanok. Hanem azért szokás szerint együtt ülnek valamelyik alkalmas helyen, nyáron a „palotán" (igy nevezték Erdélyben az ebédlő termeket) vagy a széles tornáczon, télen kisebb szobában vagy a nagy kemencze körül a lányok házában, s varrogatnak nagy gyorsasággal, szemüket sem emelik fel, mig a nagyasszony köztük van, csak egyenes kérdésre felelnek nagy szemérmesen. Az esti harangszóra mindenki imádkozik s ha páter Vásárhelyi egy: „Laudetur Jezus Christus"-sal a szobába lép, mély alázattal felel mindegyik: „Mind örökké ámen!"

Ha aztán a lelkésznek valami közlendője van, vagy levél érkezett, s a nagyasszony a szomszéd szobába megy, az ifju leányok, mintha kő esett volna le kebleikről, nagyot lélekzenek, nevető szemekkel néznek egymásra, s hirtelen lódobogást hallva, a keskeny ablakhoz sietnek, hova ép akkor érkezett Erdély belsejéből egy csinos legény, a nagyasszony hű embere, ispánja, az ifju Vadas Gábor.

Igy tölt el tiz esztendő, mely időt Wesselényi Anna különböző jószágain töltötte, patriarchalis egyformaságban, csak peres dolgai miatt panaszkodva egyik-másik levelében, felsóhajtva: „ha megboldogult lelkem kedves férjem élne!"

A gazdaság feletti gondja annyira példaszerü, hogy a tisztjeihez intézett levelek tele vannak a legaprólékosabb utasításokkal, mintha föltenné rólok, hogy ezek nélkül nem tudják jól elvégezni a dolgukat. Egyik tisztje, Fekete János, oly előkelő, tanult, mivelt ember volt, hogy Kolozsvármegye viceispánjának akarta választani s Wesselényi Anna mégis ugy a szájába rágja a makkoltatás, ló- és marhatartás, aratás, kaszálás, borvásár, korcsmárlás, buza-eladás, szilvaizfőzés, disznóölés stb. aprólékos szemmeltartandóit, mintha valami járatlan ifjoncznak irna.

E bőbeszédüség, mely akkor az illetőt talán kissé boszanthatta is, most nagybecsü, mert megismertet amaz idők mezei és házi gazdasági viszonyaival.

Nagyon gondos nevelésben részesitette gyermekeit. Istvánt és Annát házilag neveltette, különös gondot forditván a vallástanra, egyháztörténetre, erkölcstanra, a római klasszikusokra és a német nyelvre. Pedig István nem termett tudósnak. Szerette a szép lovat, nőket, vadászatot s szép fogataival, bőkezü költésével és meglepő szépségével nem egy nőnek zavarta meg fejét.

Anna soha nem ment férjhez, 1625-ben a pozsonyi Klarisszák zárdájába vonult s onnan levelezett édes anyjával.

A másik fiu, László hamar elhagyta a szülei házat s nyilvános iskolába járt, nevezetesen külföldön a gráczi egyetemen is. Wesselényi Anna erre vonatkozó egy levele érdekes világitást vet arra, hogyan fedezték azon korban a mindenben, csak pénzben nem bővölködő előkelő szülék gyermekeik nevelésének költségeit.

„Mondtam vala Marha Tamásnak valami hizlalni való marhát is venne buza árán, az kit Csáky László számára föl kellene hajtani; mondta vala, hogy az én ökreim között is vagyon ugy tetszik öt; ha az marha nem halna és képes árán ember megvehetné, báresak tizenkettőre tölthetné. Irja Simándi uram (ez volt Csáky László tudós nevelője) semmit arról ne gondolkodjam, hogy pénzt küldjek föl, mert ott semmi pénz nem kél, hanem csak az, kin az császár képe vagyon; különben módunk sincsen az neki való pénzküldésben, hanem marhát kell felhajtanunk." E marhát Erdélyből a német határvárosokba hajtván, eladták s az ott bevett pénzt adták a tanulók rendelkezésére.

Lassanként elérkezett az idő, hogy a gyermekek felnőttek s nyilvános pályára kellett lépniök, s a mi minden anyának mindenkor a legtöbb gondot okoz, meg is kellett házasodniok.

Csáky István emancipálta magát kora illemszokása alól s maga keresett magának feleséget. Megpillantotta számos kóborlásai közt valahol a szelid, ártatlan s elragadóan szép Forgács Évát, a volt nádor lányát s elhatározta, hogy ez lesz az ő felesége. Elkövette azt az akkor hallatlan vakmerőséget, hogy egyes egyedül tett látogatást a leányos háznál s egyet értett választottjával, mielőtt szándokát a mostoha anyával tudatta volna, miáltal ezt annyira felbőszitette, hogy csaknem füstbe ment a terv. Az özvegy asszony hallani sem akart az összekelésről: „Az urfi minden hir nélkül ide beállott s a leányasszonynyal akart egyezkedni — mintha én nem is lettem volna, pedig itt minden tőlem függ, itt egyedül nekem, özvegy Forgács Zsigmondnénak van köze mindenhez; bizony oly nehézségemre volt, hogyha nem nézném a bátyját Wesselényi uramat, kegyelmedet az édes anyját, meg se engedném, hogy a leány szóban álljon vele s ne is gondolják, hogy olyan hirtelen postán oda adom a nádor leányát." Igy zsémbel egy levelében.

Az ifju Csáky annyira megboszankodott ezen, hogy abba akarta hagyni az egész házasságot. Az édes anya, a szelid nemtő lépett közbe ekkor is: „Meglásd jó fiam, — irja neki, — az mit kezdettél, ha mindenben kedved szerint nem lehet is, akaratodban változás vagy kedvetlenség ne legyen, mert ez immár mindnyájunknak tisztességében jár."

Bizony hát csak megtörtént a gyürüváltás, s ezzel a gondos anya rögtön a dolog prózai oldalára forditotta tekintetét. „Az husvét után való idő az efféle esztendőn át a legroszabb; sem széna, sem fü, mindenféle ily marha ilyenkor a legroszabb — minden az erszényből leszen, sokba telik, pedig immár annyira haladván a dolog, uri menyegzőnek kellene lenni, mégis az költségbe a mi megtérhetne." Igy ir hű tisztjének, hogy nagyban készüljenek.

Akkoridőben a főuri lakadalmakon 3—400, sőt több ember is részt szokott venni. Valamire való nemes urfi 10—15 lovas kisérő nélkül meg se jelent. Ez tehát nagy gondot adott a nagyasszonynak.

Denique Csáky István 1625. szept. havában már Nagy-Almáson volt gyönyörü feleségével.

Ez időben érkezett haza László is a gráczi egyetemből. De nem maradt soká s mig István jószágaira vonult, őt (Lászlót) inkább a magyar király udvarába vonták hajlamai, hol nemsokára fényes hivatalokat nyert s megházasodott, nőül vevén Batthyány Magdolnát.

Ugyanekkor lépett Csáky Anna, ki ismeretlen okból férjhez nem ment, a pozsonyi Klarisszák zárdájába.

„Bizony, jó Vadas uram, — irja Wesselényi Anna hű tisztjének, — szintén most bús szivvel vagyok. Az leányom bevitele immár csak előttem vagyon. Tagadhatatlan, az anyai szivet igen érzem. Beadását pedig semmiképen el nem végezhetém két ezer tallérnak alatta; bizony elég nehéz és keserves nékem, hogy mindenből csak evel költözik ki az Csáky nemzetből. Kiköltözni egyszer is zálogul minden aranymivemet kelle oda adnom, olyanformán, hogy esztendeig legyen helyben, ők is ne nyuljanak hozzá, esztendő után kell az két ezer tallért letenni. Én nyilván három vagy négyezer tallérért se hagynám odaveszni, de mihez tudtam nyulni, ha az erdélyi állapot nem engedte, hogy ennek is valamit szerezhettünk volna. Talán pedig Prepostvári uram tetszéséből az atyjafiai is ugyancsak semmivel akarták volna kiadni. Az lelkiismeret azután hadd nyugodjék, az más világra való dolog, könnyen szokta ember hagyni."

Könnyek közt hagyta el leányát Pozsonyban s Egeres megerősitett mezővárosába vonult. A két fiu pedig megosztozott. De azért az anya azután is fáradhatatlan buzgalommal folytatta az ügyeket s kormányozta a jószágokat. Ez időből kelt leveleinek legnagyobb része. Alig van nap, hogy hosszabb, rövidebb levelet ne irt volna a szomszéd jószágokba, néha pedig két-három napon át irt egy-egy távolabbi jószágba szóló utasitást.

S nemcsak a maga bajaival törődött, gondolt a másokéival is. Egy beteg gyermek érdekében irja a többi közt praefektusának: „Az Istenért kérem Kdet, legyen gondviselése rája, asszonyembert rendeljenek melléje, a ki minden szükségire gondot viseljen".

Mint gazdasszony, ezerfelé tudott gondolni. Nem csuda, hogy olybá emlegették, mint „quae centum oculos habet," mint a kinek száz szeme van. A fentebb jelzett levélben beszél a kőmivesekről, a felszedett tartozásokról, egy végrendeletről, mely egy özvegy jobbágyasszony kimélését hagyja meg, a szénatermés felől, „ilyenkor ugy tetszik mindig, hogy elég szénánk volna s télnek idején gyakorta pénzen veszünk," a vetésről: „a vetés dolgát értem, csakhogy lenne oly buza az kit vetnek, hogy várhatnánk buzát helyibe, ne gazt, lám minden esztendőben rostálunk, az kilenczedet külön rakatjuk, az rozst is kivágatjuk, mégis a szegény ember buzája szebb, mint az én buzám." Ir a ménesről, cséplésről, zabasztagokról, borbevásárlásról, disznók öletéséről, az elszökött jobbágyokról — szóval, kiterjed gondoskodása minden képzelhető apróságra.

Mily munkás élet lehetett az övé! Ha most, kétszázötven év multán visszagondolunk rá s összehasonlitjuk a mi asszonyainkkal: szinte kétkednünk kell a felett, hogy az emberiség halad.

De kora zord felfogását és vad jellemét is megelőzte a fennkölt lelkü asszony, a dézmákat és uri tartozásokat ugyan ő is igyekezett felhajtani a jobbágyoktól; az elhalt jobbágy barmai közül ő is kivette örökségét; megtiltja, hogy a mézet másnak adják el, mint neki; visszaszerzi a megszökött jobbágyot, — mert hiszen az korának volt jellege. De midőn zsarnokoskodó fia erővel elveszi egy jobbágy lovát s ez az anyához megy panaszra: nem megy siker nélkül. Ha szorgos dologidő van, azt irja tisztjének: nem kell csépeltetni, hogy a szegény ember is végezhesse szántását-vetését. Ha sót kell szállitani Erdélyből felső Magyarországba, meghagyja, hogy várjanak a jó szánutra, ebben a sáros időben ne gyötörjék a szegény népet, — s mindez megható tanusága annak, mily jó indulattal viseltetett az akkor szolgaságban sinylő szegény nép iránt. S ő már akkor, midőn azt mondja, hogy a szegény ember buzája jobb, mint az övé, rájutott arra a nemzetgazdasági igazságra, melyre a tudósok csak száz év mulva jöttek rá, hogy a ki maga müveli földjét, jobb eredményre jut s hogy a jobbágyi kényszermunkában vajmi kevés a köszönet.

Ilynemü foglalkozások közt folytak évei. Lassanként a fejedelmi udvarhoz szokott István is Almásra, a nagyanya gondos felügyelete alá küldötte az apró unokákat. Ekkor aztán a házi bajok, a sokféle cseléd, dajka, pesztonka, varróleányok, diákok, ispánok, tisztek, számtartók ügyebajainak elintézése foglalta el idejét s ezek közt érezte jól magát. Most egy páter érkezett, majd prókátort kellett ide-oda küldeni, valami bevallást tenni egy s más káptalannál. Aztán leveleket irni, kivált leányának, kitől oly szép, lélekemelő, vallásos eszmékkel gazdag sorokat kapott Pozsonyból. Utasitást adni a tiszteknek, értesiteni mindenről a fiukat, s ha mindezt megtette s kis unokáit virulni látta maga körül, — nem volt nála boldogabb asszony a világon.

(Folyt. követk.)

Bucsujárás a pápához.

A középkori bucsujárások a katholikus egyház ujabb küzdelmei következtében kezdenek ismét divatba jönni. Százával, sőt ezrével vándorolnak az ájtatos hivők a lourdesi szent vizekhez, Paray-le-Monialba és a jubileumi év kihirdetése óta különösen Rómába. De a mostani bucsujárók utja természetesen sokkal kényelmesebb, mint a középkor zarándokaié, kik leg többször gyalog, durva szőrköntösben, imára kulcsolt kezeik közt hosszu botokkal, fejükön széles karimáju, tengeri csigákkal diszitett kalappal vándoroltak a számtalan veszélylyel fenyegetett zarándok-uton a szent földre és Jeruzsalem szent emlékü városába. Most a mi ujkori bucsujáróink elhelyezkednek a biztos vasuti kocsikban, még pedig az előkelőbbek és gazdagabbak első osztályu helyeken, utközben beszállnak valamelyik első rangu szállodába s épen ugy utaznak, mint más közönséges halandók.

A jubileumi bünbocsánatkeresők között az olaszok után, kik 80—100 emberből álló csapatokban érkeznek naponként a szent városba, mindjárt első helyen a franciák következnek. Például az idén május 5-kén is nem kevesebb mint 900 francziа zarándok kereste föl a szent atyát, élükön Damas vicomte-val s ugyane napon az eretnek Németországból, Bismarck hazájából is nehány száz bucsujáró érkezett Rómába. A katholikus világ annyiban sokat köszönhet a „vér és vas emberének“, a mennyiben olyan népszerüvé tette a pápát Németországban, a milyen ott még sohasem volt. A Rómába zarándoklók legnagyobb számát eddig a latin származásu népek szolgáltatták, s ime most egyszerre csak fölébredt Németországban is a bucsujárások után való vágy, s kivált a buzgó német főurak seregestől sietnek egyházuk látható fejének szine elé.

A német zarándokokat a Campo Santo rektora, De Waal fogadta ünnepélyesen a vasuti állomásnál, s ő vezette őket a Hôtel de l'Allemagne-ba. Ő szentsége május 13-át, mint 84-ik születésnapját, jelölte ki számukra elfogadó napul. Addig elég idejök maradt sorba látogatni a szent város egyházi nevezetességü helyeit, a Péter-templomot, a katakombákat, ugyszintén a német nemzeti templomot is, a Santa Maria dell' Animat, stb.

Végre megérkezett május 13-ka, az elfogadásra meghatározott nap. A zarándokok elég nagy csoportja reggel 10 órakor a Cimetero Tedescon, a német katholikusok temetőhelyén gyülekezett össze, hol, miután az ottani kápolnában misét hallgattak, minden zarándok saját nevére szóló belépti jegyet kapott, s azután csapatonként a Sala del Consiglioba, a Vatikán elfogadó termébe mentek. Majd mindenik német néptörzs képviselve volt itt, legnagyobb számmal természetesen a tisztán katholikus bajor nép, s a mi eddig nem volt szokásos, a férfiak sokkal számosabban voltak, mint a nők. A pápa trónja előtt álló s márványkarzattal elkülönitett emelvényen több asztal volt látható, melyek mind különböző tartományokból jött hódolati feliratokkal voltak boritva. Római katholikus lapok tudósitásai szerint összesen tizennyolcz hatalmas folio-kötet vala ott 1.200,000 aláirással. Féltizenkét óra tájban két nemes apród jelent meg és foglalt állást a trón két oldalánál; tizenkét óra után a pápa is a terembe lépett a képünkön látható nyitott ajtón, fényes udvarától, nemes apródjaitól és testőreitől, kamarásaitól és bibornokaitól környezetten. Mikor a teremben megjelent, valamennyi zarándok térdre borulva üdvözölte őt.

NÉMET KATHOLIKUSOK TISZTELGÉSE A PAPÁNÁL.

A német zarándokok vezére Loë Felix báró, ki egyszersmind országgyülési képviselő is, miután a trón lépcsőinél arczra borult s a pápa papucsát háromszor egymásután megcsókolá, latin nyelven buzgó katholikus szellemü beszédet olvasott föl, mire a pápa, ki a szerfölött hosszu orációt hihetőleg kissé megunta, burnótos szelenczéjéből egyet szippantván, hatalmas, erőteljes hangon, élénk, majdnem fiatal arczkifejezéssel és heves mozdulatokkal olasz nyelven hasonló szellemben válaszolt s beszéde végével a nagy áldás formuláját mondá el az összegyült hivek buzditására.

Erre a zarándokok az egész nagy terem és előcsarnok hosszában kettős sorfalat képeztek s a szent atya egyik kezét csókra nyujtva, másikkal áldást hintve lépdelt végig közöttök. Másnap a pápa a német zarándokok vezérének, Loë bárónak egy pompás virágbokrétát küldött, hogy abból minden egyes zarándoknak egy-egy szálat adjon az ő atyai kegyelme és jóindulata emlékéül.

TENGERI OROSZLÁNOK.

A fókák paradicsoma.

Fent a magas északon, a Behring-tengernek majdnem a közepén, Ázsia és Amerika között, egy kis kopár, nagy részben lakatlan szigetvilág terül el, a Pribylov-szigetcsoport, melyet méltán tekinthetünk a fókák paradicsomának. E szigetcsoport sziklás partjain évenként millió meg millió számra jelennek meg a hideg égöv e magas szervezetü tengeri emlős állatai szaporodni és vedleni. Jelentéktelen földdarab ez az egész Pribylov-szigetcsoport, de 60 angol □ mérföldnyi területe ma sokkal több gazdagságot rejt magában, mint Alaskának, az egykori Orosz-Amerikának 500,000 angol □ mértöldnyi összes többi része. Ama kétéltü emlős állatok sajátságos gyülhelye az, melyeket az általános hiedelem vadaknak és harczias természetüeknek tart, de a melyek közt az észak-amerikai kormány ügynökei szabadon járnak-kelnek a nélkül, hogy legkisebb aggodalmat éreznének miattok.

Valóban különösnek tünhetik föl ama körülmény, hogy bár több millió dollárt és több ezer embert forditottak e többféle faju állatok vadászatára s bőrüknek kikészitésére és eladására, főleg az utolsó száz év alatt, Steller idejétől, 1751-től kezdve az utóbbi évtized kezdetéig, a tudós világ ugyszólván maga sem volt teljesen tisztában e nagyon értékes kétéltü emlősök szokásaival, életmódjával és természetével. Mindenkinek más meg más fogalma volt a fókákról, s innen magyarázható ki ama sokféle elnevezés is (tengeri kutyák, tengeri bornyuk, tengeri

oroszlánok stb.), melyek alatt világszerte, bár többnyire tévesen, ismeretesek voltak.

A Pribylov-szigeteken kivül ma már alig van más jelentékenyebb fókavadászó hely az egész föld kerekségén, mert a dél-sarki tájakon létezett fókagyülhelyeken a nyereséget szomjuhozó, de a jövővel mit sem törődő tengeri hatalmasságok kereskedői ugy szólva egyesült erővel pusztitották ki e hasznos állatokat. Csupán a Falkland-szigeteken s az ezeket körülvevő sziklazátonyokon jelenik még meg évenként pár ezer darab — ott, a hol egykor millió számra születtek és tanyáztak, és csak pár gyülhelyökön védelmezi és kiméli őket a buenos-ayresi kormány, a Rio de la Plata torkolatától északra és délre; mig ellenben a Pribylov-szigetek fókavilága, az oroszok előrelátása folytán maig megtartá eredeti épségét és bámulatos nagyszerüségét.

Párosodás és szülés idején ide gyülekeznek a fókák a Behring-tenger hideg hullámaiból s nyugodtan élhetnek itt hat hónapon át, mely idő alatt még a napvilág sem háborgatja őket, minthogy a sugarak nem képesek a táj fölött elterülő sürü ködön keresztültörni. Es ez nagy szerencse a fókákra nézve, mert a nap fénye és melege annyira terhökre van, hogy nehány órai napvilág a nem szoptató állatokat rögtön a tengerbe üzi, bár a hideg a napfény daczára is rendkivül nagy e zordon tájakon. Ilyenkor a parton maradt állatok igen nyugtalanok s uszószárnyaikkal igyekeznek magukat legyezni a szokatlan hőség (!) ellen. Hanem a sürü, nedves köd, mely ama vidéknek állandó és örökös vendége, csakhamar visszafoglalja pár órára elvesztett birodalmát s ekkor a fókák is azonnal visszatérnek a partra.

Az a rendszeres és mindig egyforma életmód, melyet a fókák e szigeteken minden évben majdnem hat hónapon át folytatnak; a hímnek hosszas bőjtölése a fiadzó helyen, mikor 10—12 nősténytől álló háremére felügyel, a legszórakozottabb idegen figyelmét is okvetetlenül felébresztené. Mihelyt a hó és jég tisztulni, olvadni kezd, többnyire május 1-én vagy 2-án, azonnal megjelennek az idény első fókái. E korán érkezők mindenkor hímek, melyek sokszor hat hétre is megelőzik a nőstények érkezését. Igy tehát ők lévén először a helyzet urai, kényelmesen kiválogathatják nejeik és leendő családjok számára a legalkalmasabb helyeket. A hím attól kezdve, hogy a szülésre és szoptatásra legalkalmasabb helyet háreme számára kiválasztotta és a közös tanyán jó eleve állást foglalt, egészen az idény bezártáig, mikor t. i. a közös fészket jócskán megszaporodott családjával együtt elhagyja — mely időszak nem igen szokott három hónapnál kevesebb ideig tartani — sem élelmi szert, sem vizet nem vesz magához és helyét, mely körülbelől 10 □ lábnyi tért foglal el, soha egy pillánatra sem hagyja el, ha csak valami felsőbb hatalom nem kényszeriti reá. Hogy a him főka három vagy négy hónapig épen olyankor, mikor a legnehezebb küzdelmeket kell kiállnia s folytonosan, éjjel-nappal őrködni kénytelen, minden élelmi szer nélkül megélhet, valóban bámulatra méltó tünemény, mert a fókák nem élnek önmagukból, mint a medvék s más, télen át alvó állatok. A hímek kétségbeesetten, gyakran egészen a halálig, harczolnak elfoglalt helyökért a közös tanyán; a küzdők egymás bőrébe vagy uszólábaiba mélyesztik fogaikat s rendkivül vadul, de azért elég ügyesen támadják meg egymást s dühkiáltásaikat félig elfojtja a heves küzdelem zaja. Már a nőstények sokkal szelidebb és barátságosabb természetüek s csak negyedrész akkorák, mint a hímek, mely utóbbiak az idény kezdetén 300—500 fontot nyomnak és 6—7 láb hosszuk. A nőstények átlag véve 80 fontot nyomnak s négy láb hosszuk.

Ez állatok teste kétféle szőrrel van boritva, melyek közül az egyik durva, rövid felső szőr vagy inkább serte, a másik pedig puha, sürü ruganyos szőrme, melyet az előbbi teljesen elföd. Ez utóbbi nagyon finom szőrméért vadászszák oly régóta és oly nagy mértékben a Pribylov-szigetek fókáit, s ezért igyekeztek az oroszok s igyekszik jelenleg az amerikai kormány is azon, hogy e hasznos állatok ki ne pusztuljanak. Ezért intézkedett ugy az utóbbi kormány, hogy bár a fókák minden évben tömérdek számmal jönnek e szigetekre szaporitani, s az általok e czélra elfoglalt hely a partokon gyakran 20 angol mérföldnyire is elhuzódik, az évenként megölhető fiatal himfókák összes száma nem haladhatja meg a 100,000-et. A megölendőknek nem szabad egy évnél fiatalabbaknak lenni s hat éves vagy annál idősebb himek vadászását a kormány szigoruan megtiltotta. Az évenkénti fókamennyiség megölésére a juniustól augusztusig eső időköz legalkalmasabb, s 1873-ban az egész 100,000-et alig 33 munkanap alatt szerezték be a benszülöttek, kik egy-egy bőrért 40 centet (80 krt) kapnak, s igy minden évben 40,000 dollár (80,000 frt) oszlik szét közöttök, ugy hogy minden munkásember valamivel többet kap 400 dollárnál (800 frt.)

A fókákat igen könnyü vadászni; mikor a megölésre alkalmasakká válnak, 15—20 ember hatalmas botokkal fölfegyverkezve a fókatanyára megy s a milliókra menő falkából kiszakitanak 50 vagy 100 darabot, külön hajtják azokat s jól irányzott csapásokkal kényelmesen agyon verdesik, a megölésre nem alkalmasokat pedig szabadon engedik. Miután három- vagy négyszázat ily módon agyon vertek, a munkások félre teszik botjaikat és a nyuzáshoz kezdenek, mert ha az idő kissé enyhe, a hullák hamar erjedésnek indulnak, a mi által a bőr is romlásnak indul. A Pribylov-szigetekről került fókabőröket kikészitetlenül mostanában leginkább Londonban adják el, darabját 12—20 forintért, de kikeszitve 30—80 forintot is megadnak egyért. Kikészitésök nagy titka abban áll, hogy simán és egyenletesen kell azokat festeni.

Oktober végén vagy november közepe táján a fókák nagy zöme ismét eltávozik a szigetekről, mig apróbb csapatok még januárban is tanyáznak ott egészen a legnagyobb havazás és fagyás beálltáig; ekkor azonban ezek is eltávoznak, mert a jegen és havon heverészni teljességgel nem szeretnek. Attól kezdve, hogy a fókák őszszel a Pribylov-szigeteket odahagyták, egészen a következő tavaszig, a mikor ismét visszatérnek, a szárazföldet soha sem látogatják meg, hanem alá usznak délfelé s a Csöndes-tenger északi területén tanyáznak, hol halásznak és alusznak s átalán véve vidám, szabad életet folytatnak. A fókák sokféle meglepő tulajdonságai közt első helyen áll az a rendkivüli szeretet és gondosság, melylyel a himállat kölykeit környezi, ellentétben azzal a közönyösséggel és gondatlansággal, melyet a nőstény azok iránt tanusit. Az utóbbi a legkisebb zajra oda hagyja kicsinyeit s a tengerbe menekül, ellenben a hímek mindig harczkészen állanak kicsinyeik védelmére s ilyenkor rendkivüli bátorságot és kitartást tanusitnak.

A Pribylov-szigetbeli fókáknak főleg három alfaja ismeretes; a szőrös fóka (bornyu fóka, tengeri bornyu, Phoca vitulina), a tengeri oroszlán (Cumetopias selleri) és a rozmár (Trichechus rozmarus), mely a többiektől sokban különbözik. Ezek közül a tengeri oroszlán, melyet rajzunk is feltüntet, az egész csoportban legnagyobb, mert néha 11 lábnál is hosszabb és a hímek, ha teljesen kinőttek és kövérek, 1200 fontot nyomnak. A tengeri oroszlán többnejüségben él, s többnyire 8—12 nőstény van, melyek csak félannyi sulyuak, mint a hímek és legfeljebb 8—9 láb hosszuk. E fókafajból a Pribylov-szigeteken legkevesebb van, de mint a többi fókafaj, ugy a tengeri oroszlán is más helyeken is található.

Végül megjegyezzük még, hogy a Pribylov-szigeteket az oroszok fedezték föl és telepitették be 1786—87-ben. A települők, kiket az orosz-amerikai szőrmetársulat hozott ide mint szolgákat és munkásokat, főleg aleutok valának Unalaska szigetéről s a görög katholikus egyház hivei lévén, pappal is ellátták őket. E 137 lelket számláló gyarmat 1867-ben, mikor az Egyesült-Államok Alaskát (Orosz-Amerikát) s avval együtt e szigeteket is megvették, már 270 lélekre volt szaporodva, ide számitva nem csupán a férfiakat, hanem a nőket és gyermekeket is. Becsületes, békés, tanulékony emberek, kik vallásuk szertartásait buzgón teljesik, csak egy hibájok van, t. i. hogy nagyon szeretik a részegitő italokat, s bár az amerekai kormány az egész Alaska-territorium kerületén, de különösen a szigeteken szigoruan eltiltá a szeszes italokkal való kereskedést, a benszülöttek mégis gyakran kijátszodják e bölcs rendszabályt azáltal, hogy lisztből, czukorból, rizsből stb. valami sörfélét készitenek s azzal isszák le magukat. Ha a törvény nem örködnék felettök oly szigoruan, folytonosan részeg állapotban lennének.

S. L.

A föld felületének változandósága.

Annyira megszoktuk már a szilárd föld felületét itt lábaink alatt a teljes állandóság és mozdulatlanság mintaképének tartani, hogy szinte roszul esik az a tudat, hogy még maguk a sziklák is, melyeket méltán tekinthettünk földünk alapköveinek, szüntelenül a legnagyobb változásoknak: sülyedéseknek, fölemelkedéseknek és ide s tova vándorlásoknak vannak alá vetve. Nem a földrengéseket értjük e változások alatt; e borzasztó tüneményeket az örök természeti erők sajátságos szeszélyeinek tartjuk, s minthogy ma már azoknak okát is meglehetősen ismerjük, félig-meddig meg vagyunk bennök nyugodva. Másnemü, titokszerübb, kimagyarázhatatlanabb változásokról akarunk itt szolani, melyek majdnem észrevétlenül, de annál biztosabban müködnek oda, hogy a föld jelenlegi arczulata előbb-utóbb teljesen átalakuljon. Minden gondolkozó embernek, ki hatalmas hegyvidékeket, nagyobbszerü vasuti átmetszéseket vagy pedig mély bányákat látott, feltünhettek ama roppant természeti forradalmak kétségbevonhatatlan bizonyitékai, — feltünhettek még akkor is, ha földtanról irt könyv soha sem volt kezében. Sőt épen ama meglepő változások tanulmányozása teremté meg azt a tudományt, a földtant, mely az emberi ismeretek nagy terjedelmü mezején a legérdekesebbek közé tartozik.

Eleinte azt hitték, hogy e változások kizárólag vulkanikus működés eredményei s a föld felületén végbe ment valamennyi átalakulás hirteleni és erőszakos vala. A vulkanikus működés időnkénti nyilvánulásai s ama változások, melyeket e nagyszerü természeti erő oly hirtelen szokott előidézni a föld felületén, helyesnek is tünteték fel e föltevést; de a századokon át folytatott figyelmes vizsgálódás a változásoknak egészen más, az előtt nem is sejtett módját ismerteté meg a tudósokkal, mely a lassan, de szabályszerü fokozatossággal végbemenő sülyedésekben és fölemelkedésekben nyilvánul. E változások eleitől fogva egészen mostanáig szakadatlanul folyamatban voltak és vannak, és ha még — a mi nagyon valószinü — bizonyos időszakon át ugy tartanak mint eddig, a föld felületét szükségképen lényegesen át fogják alakitani, nem csupán a szárazföldek és szigetek viszonylagos magassága tekintetében, hanem azoknak és a tengereknek nagysága, égalja, minősége s általán véve az egész földgömb természeti alkata tekintetében is.

Nem akarunk itt a regeszerü Atlantisról, ez állitólag elsülyedt világrészről szólani, melyet a hajdankor irói oly gyakran emlegettek: csak bizonyos kétségbevonhatatlan tényeket fogunk itt felhozni, melyeket a leggondosabb vizsgálódás jegyzett föl. Hogy a Balti- (Keleti-) tenger partjai és feneke századok, talán évezredek óta emelkedőben vannak, régen és biztosan megállapitott tény, mert a régi partok ma már több ezer lábnyi távolra feküsznek a viz mostani szélétől; mig ellenben Angolország s Európa nyugati partjainak legnagyobb része, Holland, Belgium és Francziaország folytonosan sülyed. Az utóbbi állitás igazságát a brit Csatornában és a körül tett biztos tapasztalatok régóta bebizonyitották s közelebbről a greenwichi észlelde igazgatója is éveken át tett észleletei és tapasztalatai nyomán határozottan kijelentette, hogy Anglia e hires csillagvizsgáló helye (Observatorium) az egész talajjal együtt, melyen áll, folytonos, bár lassu sülyedésnek van alávetve.

A mi Amerikát illeti, a „Scientific American“ czimü uj-yorki lap egyik közelebbi közleménye szerint teljesen be van bizonyitva, hogy Észak-Amerikának egész csöndes-tengeri partvidéke, főleg Kalifornia összes hegyeivel együtt folytonosan emelkedőben van, még pedig aránylag feltünő gyorsasággal. Ellenben az a vidék, melyen a nagy amerikai tavak feküsznek, lassanként folytonosan sülyed; másfelől meg Indiana állam déli része, Kentucky és a szomszéd államok emelkedőfélben vannak. A földtani gondos vizsgálódások kideritették, hogy az amerikai nagy tavaknak, az egy Ontario kivételével, hajdan dél felé volt lefolyásuk; de később északon sülyedni, délen pedig emelkedni kezdvén, valami 40,000 évvel ezelőtt egy északi lefolyás alakult, még pedig az Erie tóból az Ontarioba. Ez északi lefolyás, a hires Niagarazuhatag, még ma is folytonosan furja és ássa medrét. Ez időtől kezdve a tavak és a Mississippi völgye közt levő vizválasztó vonal folytonosan dél felé nyomult előre, mig végre Chicago vállalkozó szellemü lakói ama merész gondolatra jöttek, hogy a Chicago folyót, mely azelőtt a Michigan-tóba ömlött, folyásában visszafelé forditsák s ezáltal a Michigan-tó fölösleges vizét a Mississippi folyóba vezessék, miáltal a dolgok régi állapota, legalább ezen a vidéken, helyre állott.

Uj-Jersey állam Uj-York városával és Long-Islanddal együtt, századonként körülbelől 16 hüvelykkel, folyton sülyedőfélben van. Ellenben Texas partjai aránylag igen gyorsan és nagy mértékben emelkednek; némelyek azt állitják, hogy az utóbbi félszázad alatt 30—40 lábnyi emelkedés történt ott.

Ha már most ez észleleteket összevetjük amaz eredményekkel, a melyeket az Egyesült-Államok „Tuscarora“ nevü gőzöse közelebbről a Csöndes-oczeán különböző helyein tett mélység-mérések által elért, ugy fogjuk találni, hogy az emlitett világtenger ágya nem egyéb, mint egy elsülyedt világrész, mely tele van 10—12,000 lábnyi magas tüzhányó hegyekkel, melyek közül némelyek a viz felületéig nem emelkednek, mig ellenben mások a Csöndes-tenger számtalan szigetét hozták létre. A korall-sziklák tanulmányozása bebizonyitotta, hogy e sülyedés több század óta folytonosan folyamatban volt és a partokon teendő gondos vizsgálódások bizonyára kideritendik, hogy az még ma sem szünt meg.

A legkitünőbb német geologusok és ethnologusok (föld- és néptannal foglalkozó tudósok) ma már meg vannak győződve a felől, hogy az emberiség első eredetének helye, az ugynevezett Éden (paradicsom-kert), a Csöndes-tengerben, valahol Azsiától délre feküdt s fajunk onnan származott és terjedt szét észak felé Azsiába, nyugat felé Afrikába s kelet felé Auszträliába. Mikor aztán e nagy csöndes-tengeri szárazföld lassanként sülyedni kezdett s a tenger a völgyeket kezdé eláraszlani, az emberek a hegyek közé vonultak vissza, melyeket a folytonos sülyedés szigetekké változtatott. Igy álltak elő Polynesia legtöbb szigetcsoportjai. Ama körülmény, hogy az igy megmaradt törzsek lassanként szigetlakókká lettek, a polgárosodásra nézve igen hátrányos vala, mert az előhaladás küzdelmet kiván, melyben a testileg és szellemileg erősebbek utoljára is győzedelmeskednek a gyengébbek fölött. Ama szigeteken az alsóbb rendü fajok azért maradhattak fenn, mert ily küzdelemnek hijával voltak s innen magyarázható ki vad, müveletlen állapotuk, melyben még ma is tengődnek, mig ellenben a leghevesebb küzdelmek szinhelyén, Azsiában, már a legrégibb korban óriási előhaladást tett az emberiség.

Sámi Lajos.

A REJTELMES SZIGET.

Második rész: Az elhagyott.

XIII. Fejezet. Hófödött táj nyáron. A szabadulás reménye. Körut a partokon. A sziget rejtelmeinek elősorolása. Kemény tél. Pont a láthatáron.

Márczius 21-kén reggel oly látomány lepte meg a gránitház lakóit, a melyre ez évszakban, a nyár utolsó napján még teljességgel nem számitottak. A mint fölébredtek, az egész fensikot hóval boritva találták. Fehér lepel terült el, és pedig ugy látszott, jó vastagon, a merre csak néztek.

— Hó, ily korán! — kiálta föl Pencroff.

— Pedig az, — erősité Nab.

— De az istenért, — mond Spillett Gedeon, — hiszen a hévmérő 14°-ot mutat a zérus fölött.

— Mindenünk elfagy, — sohajtott Pencroff.

Smith Cyrus egy szót sem szólt, hanem csak megindult a hó-mező felé. Jupe követte.

Közeledésökre a hóréteg csak mozogni kezdett, s óriási és számtalan pelyhekben felszállt a levegőbe, oly sürün, hogy elfogta a nap világát.

— Madarak! — kiálta Harbert.

Valóban tengeri madarak óriási csapata volt, vakitó fehérségü tollazatukkal, a mint sürün belepték a mezőt, csalódásig hasonlitva a hóhoz. Szerencsétlenségre, meglepetésök oly nagy volt, hogy sem Spillett, sem Harbert nem ért rá puskát ragadni, hogy bár egyet lelőhettek volna a csapatból, mely már tova hömpölygött, mint fehér felhő a láthatáron.

Ez nap Ayrton is meglátogatta a gránitháziakat s szokása ellen meglehetős közlékeny volt. Mióta egyszer, oly nagy lelki küzdelmek után, elbeszélte volt egész történetét, azóta kerülte mindig az arra való visszatérést. De most, látva, hogy társai két évi számüzetés után a valahai szabadulás esélyeivel foglalkoznak és a legkisebb reménycsillám után sováran kapnának, maga vitte a beszédet a Duncanra, a Glenarvan lord hajójára, mely őt tizenkét évvel ezelőtt a Tábor-szigeten kitette volt. Nem lehetetlen, hogy a Duncan vissza fog még térni érette. Legalább Glenarvan lord nyujtott erre némi reményt, mikor az utolsó perczben a puszta szigetre kitett elhagyatotthoz igy szólott:

— „Ayrton, — mondá, — ez vezeklésed helye. Vezeklésed idejét nem határozom meg; de nem feledkezem meg rólad. S ha bünbánatod megérett és megtérésed teljes lesz: várhatod a Duncant, mely téged e helyből megszabaditand.“

S most már nemcsak a szegény Ayrtonnak, hanem a Lincoln-sziget valamennyi lakójának ez volt a szabadulás egyetlen reményhorgonya. De vajjon, épen ez idő alatt, mióta Ayrton nálok volt, nem járt-e ott a Duncan a Tábor-szigetén, a faházat üresen és Ayrtonnak semmi nyomát nem találva, nem tért-e vissza azon hitben, hogy a szerencsétlen elhagyatottat az idő, az egyedüliség, a természet ellenséges elemei fölemésztették s többé e földön sem feloldozásra, sem semmi egyébre nincs szüksége?

Mert hogy Glenarvan lord, ha jő, csak a Tábor-szigetre jő, annál bizonyosabb, mivel a térképekben föl sem jegyzett Lincolnnak a létezéséről sincs tudomása. S ők — még akkor az Ayrton történetét nem ismerve, — elmulasztották valami jelt hagyni a táborszigeti pusztaházban, mely a lordot nyomukra vezethesse.

Most tehát elhatározták, hogy mihelyt a kedvezőbb évszak ismét beáll (mert ha eddig nem járt ott a lord, nem valószinü, hogy a téli évszak alatt jöjön) ismét fölszerelik a Bonaventurát s átmennek a Táborszigetre, hogy megtegyék ott a szükséges intézkedéseket. Hogy a hajózás gyakorlatából egészen ki ne jöjjenek s Ayrtonnak is alkalmat adjanak, régi tengerészi gyakorlata föleleventésére: azt vették magok elébe, hogy körülhajózzák a Lincoln-szigetet s annak partjait körskörül mindenütt kikémlik.

Már április 16-kán megindultak erre az utra, melyben nem a gyors haladás, inkább a gyakorlat volt fő czéljok. Minden ponton, a hol csak ki lehetett kötni, megállottak s mig Cyrus a partok környékét vizsgálta, Spillett és Harbert belebb mentek, vadászgatva s rendesen valami becses zsákmánynyal tértek vissza e kirándulásokból.

Egy izben nagyon is messze be találtak tévedni s nem találtak ki. Tovább egy fél napnál kóboroltak az erdőkben. Mikor végre visszaérkeztek s Cyrus emlitette, hogy mennyire aggódott már rajtok, Harbert azt felelte:

— Hát miért nem gyujtott utmutató tüzet, mint akkor, az október 19. és 20-dika közötti éjjelen, mikor a Bonaventurával tévedtünk volt el a tengeren?

— Miféle tüzet? — mondá Cyrus. Aztán elgondolkozva, hozzá tevé: Vagy ugy — tudom már.

Este azonban, mikor csak ketten maradtak ébren, igy szólt Spillethez:

— Semmi sem igazabb, mint az, hogy én azon az október 19. és 20-dika közötti éjjelen semmiféle tüzet nem gyujtottam!

Pedig bizonyos, kétségbevonhatatlan, hogy ők látták azt a tüzet. Akárki gyujtotta, de hogy emberi kéz által gyujtott tüz volt, azt bizonyosnak tartották.

Az évszak azonban egyre hidegebbé vált s a hajósoknak majd mindennap kisebb-nagyobb viharral kellett küzdeniök.

Azért is jobbnak tartották siettetni utjokat s harmadnap visszaérkeztek indulások helyére, a hol legalább meleg szoba várta s a szél elől is védve voltak. Utjokban azonban, körül az egész szigeten, nem fedeztek fel semmi gyanusat; semmi nyomát a rejtelmes lénynek, a kinek létezését nem egy régebbi, még megmagyarázhatatlan jel látszék bizonyitni, s a kitől talán az az éjjeli tüz is származhatott, melynek szerzőségét Smith Cyrus megtagadta.

— Barátim, — mondá egy este társainak Cyrus, — hadd emlékeztesselek némely tényekre, melyek a szigeten létünk óta fölmerültek, s melyek felöl nézeteteket szeretném hallani. E tények szigetünknek, ha nem is természetfölötti, mindenesetre rejtélyes jellemet kölcsönöznek, — s eddigelé legalább még nem birjuk kielégitő magyarázatukat. Figyeltek?

— Folytassa, Cyrus ur, — szólt Pencroff.

— Meg tudjátok-e magyarázni, mikép történt, hogy mikor én a léghajóból a tengerbe estem, ti engem egy negyed mérföldnyire benn a szigeten találtatok, a nélkül, hogy valamit tudnék róla: hogy jutottam oda?

— Ha csak ájultában a viz —

— Lehetetlen. De menjünk tovább. Mikép történt, hogy Top titeket öt mérföldnyi távolságban föltalálhatott a barlangban, a hova meghuzódtatok?

— Az eb csodálatos ösztöne, szaglása —

— Nem elég magyarázat, — szólt közbe Spillett, — kivált miután Top, az akkor éjszakai szél- és eső-viharban szárazon s egyetlen sárfolt nélkül érkezett hozzánk a barlangba.

— Menjünk tovább, — folytatá a mérnök. — Értitek-e: mi dobta ki a kutyát a vizből oly hatalmasan, a dugonggal való küzdelme után? Ugy-e nem? — Menjünk tovább. Megmagyarázhatjátok-e: honnan került az ólom puskagolyó a fiatal pecari-malacz testébe? Hogy vetődött az a hordó vagy szekrény oly szerencsésen s épen a partra a nélkül, hogy legkisebb sérülést szenvedett, vagy a hajótörésnek legcsekélyebb nyoma is lett volna rajta? Hogy jött a folyón erősen kikötött csónakunk, magától eloldva, épen a kellő pillanatban elébünk a tengerre? Mi az oka, hogy a gránitházbeli sziklakutban valamely rejtelmes lény jelenlétét érzik az állatok: Top is, Jupe is? A majmok által bezárt sziklaházból ki dobta le nekünk a kötél-hágcsót? Hát az a palaczkba zárt tudósitás, melyről Ayrton állhatatosan mit sem akar tudni, vajjon kitől eredhet? S végre — mondjátok meg: bizonyosak vagytok-e abban, hogy mikor a Tábor-szigetről visszatértetek akkor éjjel jeltüzet láttatok szigetünkön?

— Tökéletesen bizonyosak.

— S én épen oly bizonyos vagyok, hogy semmiféle tüzet nem gyujtottam. Tehát magyarázzátok meg: honnan eredt az a tüz?

Smith Cyrus egyet sem felejtett el a sziget rejtelmeiből. S mindnyájoknak el kellett ismerniök, hogy azok közül egyet sem tudnak megmagyarázni! Tehát valami ismeretlen, megfejthetetlen befolyás érvényesül még e puszta szigeten, rajtok kivül! Tehát e sziget, melyet magokénak véltek, nem kizárólagos sajátjuk s még valaki más is osztozik velök az uralomban fölötte . . . .

A tél, a harmadik már a szigeten, mint előre látható volt, sokkal zordabb lett, mint a megelőző kettő. Azonban ők jól el voltak látva hajlékkal, ruházattal, élelemmel, s nem volt okuk zordabb téltől is megijedni. Ayrtont is rá birták, hogy a legkeményebb hideg időt nálok töltse a jobban ellátott Gránitházban. E nagy hidegekben egy párszor jaguár- és ragadozó majomcsapatok is látogatták meg a lakásuk előtti fennsikot, élelmet keresni. De vesztökre, mert a Gránitház ablakaiból jól czélba lehetett őket venni s többnyire ott is hagyták a fogukat.

Még mulatságosabb vadászat esett vizi madarakra. A kemény hidegekben a folyó legnagyobb részét jég borítván, csak egyes helyeken maradt sik vizre szorultak a vadkácsák, ludak, bibiczek és szalonkák százezerei s Top és Jupe, a két puskásnak, Spilletnek és Harbertnek könnyen és sikeresen jártak a kezére.

Igy telt el a nagy tél négy hónapja, ugymint junius, julius, augusztus és szeptember, különben az emberek nem sokat szenvedtek a hidegtől, sem a gránitházban, sem az akolban, mely a Franklin-hegy által délfelől védve, a sarki szelek vadságának még kevésbbé volt kitéve. Az állatokat is ott az Ayrton gondossága és ügyessége minden veszedelemtől megóvta.

Ujabb rejtélyes esemény e tél folytán nem adta elő magát.

Októberben a szép idő gyors lépésekkel tért vissza. A folyvást szürke, hófelhős láthatár kiderült, s szép, mosolygó tavaszi napok következtek.

Egy ily derült szép napon, október 17-kén, Harbertnek kedve jött az Unióról nevezett öböl egész környékét fényképben fölvenni. A gépet a Gránitház nagy teremének egyik ablakába állitotta fel, a honnan a leggyönyörübb kilátás nyilt a partokra és a tengerre. A fölvétel a szokott módon igen jól sikerült s Harbert az üveget az egészen sötét mellékszobában a szükséges folyadékok által kezdette edzeni, hogy a chliché rajza láthatóvá legyen rajta.

Visszatérve a világosságra, hogy meggyőződjék, sikerült-e a kép, egy alig észrevehető fekete pontot látott az üvegen.

— Bizonyosan az üvegben volt valami kis hiba, gondolá bosszankodva.

Erős nagyitó üveget vett elé, hogy e fekete pont mibenlétét jobban megvizsgálhassa. De alig vette jól szemügyre, majd kiejtette kezéből az üveglemezt.

Azonnal szaladt a másik szobába, a hol Cyrus volt; s szótlanul nyujtotta a clichét és a nagyitó lencsét a mérnöknek s mutatott a fekete pontra, hogy: nézze!

Smith Cyrus szemügyre vette a pontot; elsápadt. Felragadta távcsövét s rohant az ablakhoz.

A távcső átfutván a láthatárt, egy gyanus ponton állapodott meg, és Smith Cyrus, lebocsátva kezét, ez egyetlen szót ejtette ki:

— Hajó!

Valóban, a Lincoln-sziget láthatárán egy hajó látszott!

(Vége a második résznek.)

—á—r—

A megmozdult hómező.

„Hajó!“

A REJTELMES SZIGET.

Egyveleg.

— **Uj aranytermő vidéket** fedeztek föl nemrég az Egyesült-Államok területén. Jamey tanár, ki egy tudományos expediczio főnöke, azt jelenti ugyanis Black-Hillből, hogy az ott levő folyók homokjából bámulatos nagy mennyis égü aranyat lehet kimosni, sőt nagyobb aranydarabokra is akadnak a kutatók. A táj bőven el van látva vizzel, a mi nagyon megkönnyiti az aranyászók munkáját. E mellett a vidék igen kellemes tartózkodási helyül szolgál. A föld legelső rétegei, különösen a hegyek közelében, ugyszólván keverve vannak aranynyal. A hegységekben husz angol mérföldre terjedő érezerek találtatnak, melyekben nagy mennyiségü arany létezik. A szerencsevadászok seregestül jönnek az uj földre. Egyes helyeken 300, sőt 1000 aranyászó van már, kik egymás között barátságosan megosztanak egy bizonyos területet. Ezen adatok a Washingtonba érkezett hivatalos sürgönyökben találhatók.

— **Érdekes örökösödési pör** foly most a franczia főtörvényszék előtt. Thierry nevü kalandor 1670-ben Velenczében került és annyira megnyerte Tipaedis nevü dusgazdag kereskedő kegyét, hogy az neki hagyta milliókra menő vagyonát. A szerencsés kalandor elhaltával a rokonokra hagyta az óriási vagyont, csakhogy e rokonokat nem tudták megtalálni. Három fiatal embernek, kiknek legelőször jutott eszükbe azt állitani, hogy ők Thierry rokonai, egyszerüen odaadtak 300,000 frankot. A siker másokat is felbiztatott, ugy hogy az igények megvizsgálására bizottságot kellett küldeni, melynek nem kevesebb, mint 364 „örökös“-sel gyült meg a baja. A vagyonnak nem akadt gazdája, mig aztán Bonaparte tbnok 1797-ben hadi czélokra requirálta. A dolog azóta abban maradt, de 1866-ban Rosalie Cotton nevü nő támasztott igényeket és viszszakövetelte az elkobzott vagyont. A legf. törvényszék ugy itélt, hogy állami actio megbirálására nem tartja magát illetékesnek. A legujabb „örökös“ tehát most az államtanácshoz fordul ez ügyben.

— **A dominó-játék eredetéről** azt irják, hogy két szerzetes találta föl még a hatodik században és pedig unalomból. A Monte-Casino két szerzetese ugyanis a böjtben ép hust evett titokban, midőn az apát meglepte őket. Börtönnel büntették, hová épülésükre olvasót, szórakozásukra a számításhoz való kréta-koczkákat adtak be nekik. Unalmukban a számolási krétakoczkákat játékszerré alakitották, a kandallóból került korommal számozva meg azokat. Vigyáztak aztán, hogy meg ne lepjék őket. Ha foghelyük előtt lépéseket hallottak, rögtön rákezdték a kenetteljes éneket: „Dixit dominus domino!“ Ez énekről nevezték el a feltalált játékot, melyre a kiszabadult két barát később

A budapesti uj dologház.

1832-ben nehány pesti polgárban az a gondolat támadt, hogy rosz fiaikat közös helyen állandó felügyelet alatt tartva s munkával foglalkoztatva, javitsák meg s tereljék vissza az erény utjára. Az eszme akkor még uj volt és rövid idő mulva életrevalónak bizonyult be. Többen utánozták a kezdeményezőket, sőt lelkesedni kezdtek ezen gyakorlati hasznu javitási rendszer iránt és pénzbeli adományokkal később hagyományokkal tették lehetővé, hogy a magyar fővárosban egy állandó intézet jöjjön létre, a melynek feladata legyen a vásott fiatalságot befogadni s munkával ellátva, ezáltal a fiatal bünösöket javitani.

Ez a budapesti dologház keletkezésének rövid története.

Fővárosi elődeink elismerésreméltó bőkezüséggel adakoztak az uj intézet fenntartására, különösen a Boráros-család szerzett magának e téren halhatatlan érdemet, nagyszerü hagyományai által, melyeknek legutóbbika tavaly adatván el, 50,000 frtot juttatott a budapesti dologháznak.

A kerepesi-uton, a Rókus-kórház közvetlen közelében berendezett dologház volt az első e nemü intézet fővárosunkban. Ma e ház kórodává van átalakitva. Egész tartalma, a mint egy évvel ezelőtt volt: a dologházi tisztviselők, az őrök, a kényszermunkások, a felszerelvények, áthelyeztettek a vásártéren épült uj dologházba, mely palotaszerü külsejével, magas tornyával már távol szemébe ötlik a kerepesi uti vámsorompón tuljárónak.

Az uj intézet a légszeszgyár és a kerepesi temető közelében fekszik. Tágas tér közepén áll, melynek egyik oldalán a kőbányai lóvasuti vonal és ország-ut vonul el, a többi oldalain pedig tág térségek vannak, melyeknek beépitése által fővárosunk Kőbányáig terjed.

Serédy Iván dologházi gondnok szivességének köszönhetjük, hogy az intézetet részletesen megtekinthettük. A kapu alatt őrök, a földszinten irodák vannak. Egy fekete tábláról olvashatja le az érkező, hogy hány férfi és női kényszermunkás található az intézetben. Számuk mostan 200-nál nem több; s ez vajmi csekély azon sok dologtalan csavargóhoz képest, kikkel a fővárosban uton-utfélen, minden időben találkozunk!

Az irodákat s a dologházi tisztviselők lakását megtekintvén, átmentünk az intézet főépületébe, melynek közepén magas világitó torony emelkedik. E torony négy kétemeletes pavillonnal van összekötve, melyek ugyanannyi udvarra nyilnak, mindenik magas kőfalkeritéssel körülvéve.

Az épület Pucher és Lohr tervei után készült. 1873 junius havában fogtak hozzá és mult évi aug. havában fejezték be. A főváros 158,000 frtot forditott rá.

Az uj intézet belsejében a már emlitett világitó torony szolgál központul. Innen folyosók vezetnek minden egyes emelethez, a kényszermunkások különböző osztályaihoz és hálótermeihez.

Az őrszoba a földszinten van. Egy káplár és 16 városi őrök lakik benne, kik felváltva állanak őrt az intézet több bel- és kül-pontján, de csekély számuk miatt rendkivüli esetekben elégtelenek.

Az uj intézetet 1200 személyre tervezték. 24 termet csináltak s mindegyikre 50 személyt számitottak. A berendezésnél azonban kitünt, hogy tulajdonkép csak 16 terem marad a kényszermunkások számára, és hogy egy teremben 30 személynél több nem fér el. Az uj dologházban tehát csak 480 kényszermunkást lehet elhelyezni.

A kényszermunkások s azok élete a legkülönbözőbb tanulmányok kifogyhatatlan kutforrását nyujtja. Merithet ebből a kriminalista, a rendész, a filantrop, a bölcsész s az iró.

A kényszermunkásokat részben a rendőrség — de legfölebb hat havi időre, — részben magok a szülők adják be az intézetbe. Ez utóbbi esetben havonként 20 ftot fizetnek mindegyikért. A kényszermunkások többnyire ismert csavargók vagy tolvajok, kiket a rendőrség megcsip a lebujokban, a keritések megett, a hidak alatt, a pinczok sátrai körül, a városligeti bokrai között, a temetők környékén levő szemét buczkákon, szóval a legtitkosabb rejtekhelyeken. Származásuk s előéletök majdnem mindegyiknek ugyanaz. A legtöbb esetben magukra hagyott árvák vagy gondatlan szülőknek elcsenevészedett sarjadékai, kik semmi nevelésben vagy oktatásban nem részesültek, kik minden felügyelet s korlátozás nélkül ösztönszerüen lépnek a bün utjára s javitás hiányában fokról fokra mindig mélyebbre sülyednek, ugy hogy az emberi társaság aztán mindenkép igyekszik menekülni tőlök.

A kényszermunkások nemük és képzettségük szerint vannak osztályozva. A korra nálok — habár erre épen igen nagy súlyt kellene fektetni — nincsenek tekintettel. A felső emeleten a nők és leányok, alul pedig a fiuk és férfiak laknak. Mindkét nembeliek a kezdők és a haladók osztályába vannak osztva. E szerint kapnak egy tanitótól és egy tanitónőtől leczkét az irás, olvasás és számtanból és a hetenként egyszer bejáró lelkésztől vallási és erkölcsi oktatást. A haladók számára van egy kis könyvtár is, mely Türr tábornok ismert bőkezüségének köszöni létét s ma már 300 kötet népies könyvből áll.

Midőn a földszinti férfi-osztályokat sorba látogattuk, a tágas és elég világos termekben hosszu asztaloknál, munkával elfoglalva találtuk a kényszermunkásokat. Minden osztályban, egy-egy teremben levők valamennyien ugyanazon munkát végzik. Az egyikben szabó, a másikban asztalos munkát csinálnak, itt czipővarrás s foltozással, amott tollfosztással vannak elfoglalva.

Valóban öröm volt nézni, mily serényen dolgoznak itt ép azok, kik idehozataluk előtt a munkától irtóztak s csavargással, henyéléssel töltötték idejöket!

Egy teremben hosszasabban időztünk, hogy közelebbről szemlélhessük a munka haladását. A szabók osztályához tartozott e terem. A munkások ép köpenyeket varrtak a városi őrök számára. A rendes munkaeszközökön kivül varrógépet is használnak. Két fizetéses szabómester szabja és osztja ki nekik a munkadarabokat. Egy javulásnak indult társuk, mint „szobaatya“, ügyel fel rájok. Az itt látott alakok sem nem ujak, sem nem meglepők. Most is gyakran találkozunk ilyenekkel a főváros utczáin. De mégis volt valami rajtok, a mi kellemesen lepett meg bennünket: tisztaságuk és a szép modor, melyet jelenlétünk alatt tanusitottak.

A gondnok egy igen rosz előéletü ifjuhoz vezetett bennünket, hogy megnézzük a munkáját s beszéljünk vele. Az ifju, mihelyt észrevette közeledésünket, látható örömmel tette elénkbe munkában levő köpenydarabját, a melynek zsebeit ő varrta.

— Szeretsz-e dolgozni? kérdeztük tőle.

— Nagyon szivesen; bár tudtam volna azelőtt valami mesterséget! viszonzá a fiu egyet sóhajtva.

— Miért vagy itt?

— Sok roszat tettem; de nem tudtam jobbat s azután nem tudtam, hogy miből éljek. Lopnom kellett s azután elfogtak....

— Vannak-e szülőid?

— Vannak, mondá szomoruan a gyermek, atyám a börtönben ül s anyám koldul; e szavaknál könyekkel teltek meg a fiu szép, nagy kék szemei....

Itt ugy, mint a többi férfiosztályban láttunk 14—60 éveseket. Az öregek többnyire vézna, gyönge testüek; ránk sokkal roszabb benyomást tettek, mint a fiatalok, kiknek valamikor még talán szép jövőjük is lehet.

A nőiosztályokban is minden kor (14 éven tul) képviselőjére talál. Láttunk szép arczu lányokat családanyáknak beillő asszonyok társaságában. Varrnak, mosnak, vasalnak, tollat fosztanak egy „szobaanya“ felügyelete alatt.

A hálótermek a felső emeleteken vannak. Ezekben a legnagyobb tisztaság és rend uralkodik. Csak az ágyak ellen van kifogásunk, mert ezek tulajdonképen nem is ágyak, hanem rozzant faállványok, a melyeken a szalmazsák, a nyári s téli pokrócz alig fér el. Itt-ott van egy-egy vaságy, de ezek sem felelnek meg a czélnak. Még a szabadságharcz idejében kovácsolták össze s ma már a lomtárba valók. Különben azokat sem jók s az ágyak rosszul is vannak elhelyezve, mivel szorosan egymás mellé állittattak.

A kényszermunkások télen-nyáron virradatkor kelnek és egy órai séta s reggelizés után télen 7, nyáron 6 órakor mennek dolgozó termeikbe, hol, az ebéd idejét s vagy egy órai séta időt leszámitva, télen délutáni 4—5 óráig, nyáron 6—7 óráig foly a munka.

Ha a főváros elég világitó olajjal látná el az intézetet, télen is esti 6—7 óráig dolgozhatnának s nem kellene a tétlenséget a nélkül is kedvelő kényszermunkásoknak délutáni 4 órától egész a lefekvés idejéig a pislogó mécsek körül ácsorogniok.

Minden kényszermunkás reggel 1 font kenyeret kap egész napra, nagy evők 1½ fontot, délben 3 meszely rántott levest s ugyanannyi száraz főzeléket, és csak csütörtökön és vasárnap marhahuslevest és 8 lat főtt hust. Esteli étkezésre szolgál a reggel kiadott kenyér maradéka. Jobb ételt csak szerdán és szombaton hozathatnak magoknak saját pénzükön, sőt az 1866-ki kolerajárvány óta vasárnaponként egy-egy meszely borért is küldhetnek. De ezenkivül semmi egyebet nem élvezhetnek.

A kényszermunkások az intézetben uralkodó csin és tisztaság, valamint az étkezésnél követett rend mellett igen jó egészségben vannak. Betegség esetére az állandó intézeti orvos gyógyitja őket; de bejár hozzájok egy városi főorvos is felülvizsgálás s ellenőrzés végett. Jó egészségi állapotuk legfényesebb bizonyitéka az, hogy a mult években uralgott járványoktól a dologház összes lakói teljesen mentek maradtak. Különben a betegek számára 4 kórszoba (kettő férfiak s kettő nők számára) állandóan van berendezve. E kórszobákban láttunk is néhány beteget, jó, tiszta ágyban, a kellő ápoló személyzettel ellátva. Szánalommal néztünk itt két szerencsétlen embert, kik gyógyithatatlan bajban sinlődtek.

A férfi kényszermunkások rövid fehér sávoly (nyáron vászon) zubbonyt, ugyanily mellényt s nadrágot viselnek; lábaikat pedig rövid bakancs fedi. A nők hosszu kék ruhát hordanak. Midőn az intézetbe behozatnak, mindenekelőtt meg kell fürödniök az intézet fürdőjében, ott azután orvosilag megvizsgáltatnak s felöltöztetnek az intézet ruháiba. Csak ezután osztatnak be a testalkatuk s eddigi foglalkozásuknak megfelelő osztályba.

Évenként 800-nál több kényszermunkást hoznak be az intézetbe. Négyszerte több a férfi, mint a nő. Korra nézve legtöbb a 14—20 és 20—30 éves. Némelyiket 10-szer is visszahozzák az intézetbe; ezek természetesen megrögzött bünösök, a fegyház s a bitófa jelöltjei.

A budapesti dologházban elv az: hogy a kényszermunkások mindig csak a maguk hasznára dolgozzanak. Munkájuk e szerint megrendelt munka a város vagy idegenek számára rendes dij mellett, vagy saját holmijök, ruhájok, lábbelijök varrása, foltozása, fehérneműjök mosása, vasalása stb.

Rendes dologházi foglalkozások: szabó, czipész és asztalosmunka, tollfosztás, rizs és kávéválogatás, lószőr-és gyapju-tépés, szőrzsákvarrás, női munkák, varrás, kötés, mosás, vasalás stb. Minden munkáért dij jár, melynek $\frac{1}{6}$-od része a kényszermunkásé. A szorgalmasak hat hónap alatt 30—40 forintnyi összeget takaritanak meg maguknak, mi elbocsáttatásukkor kiadatik nekik, hogy abból ruházkodjanak s táplálkozzanak addig, mig rendes munkát nem kapnak. Hogy némi fogalmat adjunk a budapesti dologház munka-forgalmáról: elég felemlitenünk azt, hogy 1873-ban 15,000 darab ruhát (inget, lepedőt stb.) szállitott ez intézet a kórházaknak, mi, tekintve a munka olcsóságát, nem csekély haszszonára vált fővárosunknak.

Azonban sokkal több és tartósabb eredménye lenne a munkának, ha a város lehetővé tenné, hogy télen délutáni 4 óra helyett esti 6—7 óráig dolgozhatnának a kényszermunkások, továbbá ha bizonyos iparágakat, p. o. szabó, czipész, asztalos és kárpitos mesterségeket rendszeresen tanittatna, s a nőket iparos kiképeztetésben részesittetné. A tollfosztás, rizstisztitás, kávéválogatás és foltozás nem haszontalan időtöltés ugyan, de nem is oly foglalkozás, mely állandó kereseti forrást nyujthatna. Az intézet, mely a fővárostól évenként 17,500 frtot, alaptőkéje kamataiból pedig 18 ezer frtnál többet vagyis összesen 36 ezer forintot vesz évenként igénybe, ugy sokkal több hasznot, áldásosabb következményeket szülne; mert egyrészt jobb munka és következéskép nagyobb szerzemény mellett kisebb dotatiót kivánna a várostól, más-

részt pedig biztos kenyérkereseti módot adna a kényszermunkásoknak, kik csak ugy válhatnak ismét az emberi társaság méltó tagjaivá, ha a munka becsét megismerve, iparismeretekkel felruházva, kilépésök után állandó kenyérkereseti forrást szerezhetnek magoknak.

A kényszermunkások egymás között meglehetős jó viszonyban élnek. A társas rendszer nálok is elég hasznosnak bizonyult be. Megtörténik ugyan néha-néha, hogy összekapnak egymással, de ilyenkor jaj a gyöngébbeknek! A hónapokig fékezett düh és szenvedély kétszeres erővel tör utat magának. Ha az örök rögtön közbe nem lépnek, véres tusa támad, melynek emberélet is esett már áldozatul. Ily esetekben fegyelmi büntetés, böjt vagy magánczellába zárás alkalmaztatik; sőt, ha nagy mérvü kihágást vagy büntettet követtek el, a bünügyi törvényszéknek adatnak át a tettesek elitélés végett.

Az apróbb fegyelmi büntetésekre legtöbb okot ad a dohányzás, mi szigoruan tiltva van. Valóban csodálatraméltó módon tesznek szert dohányra, pipára, szivarra s minden legkisebb alkalmat felhasználnak a dohányzásra. A gondnok bármikor motozza ki zsebeiket, mindig talál nálok dohányzási készleteket. Egyszer elbocsátott társuk dobja be nekik a kőfalkeritésen át, máskor az udvaron, az utczán találnak egy pár szivarvéget, miket a kényszermunkások észrevétlenül rejtenek e czélra készült zsebeikbe. S ha nem szivhatják el dohányukat vagy szivardarabjukat, bagóra használják fel azt. A bagózást pedig, mi nagyon rosz hatással van az emésztésre, megakadályozni nem lehet. Hiába inti őket a gondnok, hiába motozzák ki hetenként egyszer ágyaikat s legtitkosabb zsebeiket: e szenvedélyük mindig talál táplálékot. Különösen az öregek ragaszkodnak ehez: „Inkább veszszen az életem“, mondá egyik, midőn zsebeit kikutatták, „mintsem lemondjak a bagózásról!“

A bánásmód, melyben a kényszermunkások részesülnek, tett tapasztalataink szerint teljesen megfelel az intézet jellegének és czéljának, mert emberséges és szivet-lelket nemesitő. A gondnok, mint az intézet lelke, igaz emberszeretetet, igazságos szigorral egyesitve, bizalmat s őszinteséget ébreszt a rábizott szerencsétlenekben. Van elég erélye, kitartása, türelme, lélektani ismerete, hogy a rosz utra tévedt, magába zárkozott, daczos, gonosz tervek kivitelében leleményes kényszermunkások között a kellő rendet fenntarthassa s azokban a jóra való hajlamot felébreszthesse.

Minél többet áldoz a főváros dologházára, annál nagyobb eredményeket fog ez intézetével elérni. Különösen előmozdithatná a kényszermunkások javitását az által, hogy kisebb, valalamint kor s bünösség tekintetében homogénebb osztályokat állittatna fel. Ne csak uj házat legyen az intézetnek, hanem tökéletesebb rendszere is, hogy minél sikeresebben feleljen meg magasztos czéljának!

Dr. K. Gy.

Iskolai értesitők.

Pár év óta hazánkban is jobban megindult s mintegy uj irodalmi ág évről évre hatalmasan gyarapodik az iskolai értesitők száma. Hetilapnak ezen értesitők mindegyikéről, bármily vázlatosan, irni lehetetlen s még inkább lehetetlen volna azon statisztikai adatokat közlenünk, melyek ezen értesitőkben elszórva találhatók, melyek közlése nélkül azok fölemlitése érdektelen volna. Általános megjegyzésekre kell tehát szoritkoznunk.

Lapunkhoz eddig 65 értesitő lőn beküldve. Szólnak pedig ezek 24 gymnazium, 9 reáltanoda, 4 reálgymnazium, 10 népiskola, 8 polgáriskola, 4 tanitóképezde, 3 felsőbb leánytanoda s 3 szakiskola életéről. Már maga ezen számarány is érdekes, mert mig a mult években ezen értesitők csaknem kivétel nélkül a középtanodákra vonatkoztak, ma már a hozzánk beküldött 65 értesitő közt csupán 37, tehát felénél csak valamivel több a szól a középtanodákról, s a népiskolai értesitők száma aránylag igen nagy. A számarány megváltozása különben egyátalán nem azt jelenti, mintha jelenleg már feleslegesnek tartanák a középtanodák az értesitők kiadását, mert hiszen ma már, egy pár kisebb protestans iskolát kivéve, mindenütt adnak ki ilyesmit, hanem azt, hogy az értesitő szükségének érzete más tanintézetekben is feltámad, s azok is kezdenek sorompóba lépni.

S valóban ezen értesitőknek paedagogiai szempontból kiváló jelentőséget lehet s kell is tulajdonitanunk. Nemcsak a szülőkre s nagy közönségre nézve szükségesek ezek, kikre nézve fontos, hogy minél részletesebben irmerjék azon tanintézeteket, melyben gyermekük vagy rokonuk tanul, s a tanulókra, kiknek egy ily értesitő mindenkor igen becses emlék: de szükséges, s még inkább, mint az előbbenieknek, a tanférfiak s a tanügy kormányzói számára. Az iskoláknak nyilvános számadást kell tenniök működésökről, nemcsak azért, mert a legtöbbnek fenntartásához igen sokan járultak, hanem azon okból is, mivel a bizalom irányokban ily értesitők által szilárdabbá válik s mert egyes látogatások és hirek alapján alig lehet őket megismerni. Tagadhatlan, hogy az értesitők által a nagy közönséget meg is lehet csalni, s különösen a magániskolák gyakran kizsákmányolják ezen lehetőséget, de a szakférfiu a tetszetős phrasisokban s az erősebb oldalak szándékos előtérbe helyezésében is föltalálja a — hiányt.

Az értesitők szerkesztése különféle. Legtöbbnyire csak a növendékek érdemsorozatát közlik nehány fontosabb adattal; máskor az iskola beléletére s anyagi viszonyaira is kiterjeszkednek, s végül sok esetben megtörténik az is, hogy egy-egy tudományos értekezés van hozzájok mellékelve. Legtöbb visszaélés történik az által, hogy a miniszteri tanterveket lemásolják s a külső intézkedéseket egész terjedelemben közlik, ugy hogy az intézet beléletére nézve alig tudunk meg valamit; vagy másrészt az által, hogy az intézetek anyagi s jogi viszonyai (mivel itt van a legtöbb baj) elhallgattatnak s a paedagogokat rendkivül érdeklő feltünőbb módszertani intézkedéseket nem emlitik.

A kezünk alatt lévő értesitők közül, mint kitünően szerkesztetteket fölemlithetjük: első sorban az iglói állami tanitóképezde, továbbá a budapesti kereskedelmi akadémia, az ungvári kir. főgymnázium, a kassai prem. főgymnázium, a budapest II. ker. főreáltanoda értesitőit, melyek mindegyike, különösen az iglói, több érdekes megjegyzést közöl, melyet utánozni s átalánossá tenni nagyon érdemes volna.

Nem kevésbé fontosak az egyes értekezések is, melyek ezen kis füzetekben el vannak szórva. Egynémelyik az intézet fontosságáról szól, leginkább phrazisokban, melyekkel azonban a helyi közönségre számit; másik nagyon is elvont tárgyakról tart értekezést idegen kutfők után (a rosnyói kath. főgymnasium értesitőjében plane latin nyelven), vagy végre egyik vagy másik ünnepélyes alkalommal elmondott szónoklatot tesz közzé. Egyszóval, a nagyobbrész csak azért közöl értekezést, mert igy szokás, de hogy ezen értekezések a nagy közönség számára legyenek szánva s azok ismeretét terjeszszék: arra kevesen számitanak.

A már emlitett 65 értesitőben megjelent mintegy 45 értekezés közt legbecsesebb a beszterczebányai ev. gymnáziumé, melyben Rosenauer Károly igazgató valódi forrástanulmánynyal irja le az egyház s iskola történetét, s a budapesti akadémiáé, melyben Lewin Jakab nehány politikai számtani kérdést világit meg szokott alaposságával. Emlitést érdemlő értekezések még: Pozsonymegye iróinak életrajza Vutkovich Sándortól (pozsonyi kath. főgymn.), Ungvár környékének földtani szerkezetéről Rybár Istvántól (ungvári kath. főgymn.), a német romantikusokról Harrach Józseftől (Pestbelvárosi reáltanoda), az iskolai takarékpénztárak Lábos Imrétől (szombathelyi népiskola). Akadnak azonban kuriozumok is. Egyik helyen a „nyelv“ összes élettani, lélektani s történelmi jelentőségét igyekszik egy tanár pár lapon kifejteni, a másikban két-három szóból történeti, századokra szóló elméletet alkot a magyarok eredetéről, a harmadikban egy tanár középkori felfogással tart istenes predikációkat, a negyedik pedig plane a hazaszeretet zengi el szónoklattanilag stb.

Egyszóval, bármily egyhangunak látszassék ezen számokkal s nevekkel telt értesitő-sereg, változatosság van benne. Van, még a külső alakban is, hol ismét a reform látszik győzni, miután a régi kényelmetlen nagy negyedrét alak helyett most már több mint fele nyolczadrét, azaz rendes könyvalakban jelenik meg. Változatosság van a berendezésben is, s olyannyira, hogy sokszor még az e tekintetben gyakorlott tanférfiaknak is igen nehéz eligazodniok egyes tárgyak holléte felett. A változatosság azonban mindinkább apad. Ha sikerül keresztülvinni a tanférfiaknak, miszerint a nyári szünidő az egész országban egyszerre legyen, hogy az érdemjegyek s bizonyitványok egyöntetüek legyenek — s mindez már csak idő kérdése, — ezen esetben közel áll azon idő is, midőn az értesitők is lehetőleg egyenlők lesznek, nem parancsszó, hanem megszokás folytán. S ezen egyöntetüség bizonyos fokig óhajtandó is, a mennyiben az áttekintést könnyitené, s sok felesleges részletet el lehetne mellőzni s azok helyére oly adatokat tenni, melyek közlésére ma, ezen rendszertelenség korában nem is gondolnak.

Színészet és hirlapirodalom Khinában.

Bármennyire ragaszkodnak is a khinaiak mindenhez, a mi régi, s bármily makacsul szegülnek is ellen minden idegen dolog avagy szokás behozatalának, európai polgárosultságunk lassanként bár, de biztosan mégis tért kezd hóditani közöttök.

A sajtó egyre nagyobb hatalmat és befolyást kezd gyakorolni a mennyei birodalomban; hirlapok keletkeztek ott az utóbbi évek alatt és a mi fő: európaiak kezdeményezése folytán, s e hirlapok főbb munkatársai természetesen khinaiak. Hogy a hirlapirodalom, a napi sajtó mily hatalmas befolyást kezd gyakorolni a khinaiak közéletére, oly példával fogjuk bebizonyitani, mely egyszersmind a khinaiak életnézeteibe és szokásaiba is némi bepillantást fog engedni.

A színészet Khinában eddigelé a legalacsonyabb, legmegvetettebb foglalkozások közé tartozik. A színészeknek és borbélyoknak tisztességes állomásokért avagy életmódért folyamodni, vagy ilyenekre csak vágyakozni sem volt megengedve soha. Azonban történt, hogy 1873-ban Shanghai előkelő kereskedelmi városban egy igen hires és kitünő színész, Yang-Yeh-Lin, mutatta be tragikai művészetét. Színészünk fiatal csinos és művészetében ritka módon járatos lévén, mi sem természetesebb, mint hogy hallgatósága „szebb“ részének szivére azonnal meg tudta tenni a kellő hatást. Sőt talán akkor sem mondanánk igen sokat, ha kijelentenők, hogy Shanghai „gyöngédebb“ része a szó valódi értelmében rajongani kezdett a „szegény páriáért“ — miként keleten az ily megvetett állású és foglalkozásu embereket gunyolni szokták. A többek között egy fiatal kantoni hölgy, egy gazdag kereskedő leánya is látta Yangot s szerencsétlenségére oly kétségbeejtő szerelemre gyuladt iránta, hogy utoljára kereken és határozottan kijelentette, hogy ha ez életben valaha férje lesz, az semmi esetre sem lesz más, mint az a csinos fiatal színész, ki fájó szivét annyira meghóditotta.

Történetünk eddigi eseményei köztünk, nyugoti barbarok közt is, könnyen és gyakran előfordulhatnának, de a mi ezután következik, az már határozottan és kizárólagosan khinai. A fiatal hölgy atyja, ki talán sejtette, hogy mi történt s mi fog következni ezután, lóhalálban sietett vissza leányostól együtt Kantonba. Ellenben az anya, minden áron vissza ohajtván szerezni hervadozó, szivbeteg leányának korábbi egészségét, s biztositani ohajtván bőldogságát, alkudozni kezdett a színészszel, s a sok alkudozásnak utoljára is az lett a vége, hogy a fiatal emberekből férj és feleség lett.

Hanem a Shanghaiban tartózkodó kantoniak között nagy lett a fölháborodás az esemény hirére. Éreztek, hogy hirnevök és becsületök mélyen és durván meg van sértve. Városuknak egy leánya, egyik legvagyonosabb szomszédjok gyermeke, egy hitvány komédiás nejévé lett! A fiatal emberek balsorsa véletlenül ugy hozta magával, hogy Shanghai akkori Cse-Hsien-je, vagyis polgármestere épen kantoni származásu volt, s teljesen osztakozott felbőszült polgártársainak a szegény színész iránt érzett gyülöletében. A kantoniak tehát hozzá siettek bosszuért s követelték, hogy Yang-Yeh-Lint és nejét vesse börtönbe s házasságukat nyilvánitsa törvénytelennek és ennélfogva érvénytelennek. Sőt annyira mentek, hogy 20,000 taelt (valami 56,000 forintot) igértek a polgármesternek, ha elitélteti a színészt, csupán azért, hogy azt vette nőül, a ki őt oly nagyon szerette. Ámde a város hatósága ennyire még sem bátorkodott vetemedni, hanem azért megtette, a mit lehetett s a szerencsétlen Yangnak — ottani szokás szerint — a bokájára kerek száz bambuszbot-ütést utalványozott. E borzasztó kinzás után tizenkét óra hosszat hüvelykujjainál fogva felfüggesztve tartották, s barbarságaik hosszu sorozatát utoljára is azzal fejezték be, hogy nyakát egy óra hosszáig valami nagyon szük nyakszoritó közé tették, mely a torkon az ugynevezett Adám csutkáját oly kegyetlenül nyomta, hogy az áldozat minden perczben azt képzelhette, hogy halálra fogja fojtani.

S mindez csupán azért történt, mert két ember, kik a nép előitéletei daczára is nagyon szerették egymást, a maga rendje és módja szerint egymásé lett.

S minő szemmel nézte a khinai sajtó e valóban megvetésre méltó eljárást? A Shanghaiban megjelenő angol hirlapok természetesen föltétlenül elitélték azt. S igy tett a „Shunpao“ czimü khinai lap is. Merészen kijelentette, hogy a polgármester barbar volt s vád alá helyeztetését követelte. A birodalom északi részén lakó khinaiak támogatták a „Shunpao“-t, ellenben a kantoniak és a déli részen lakók kárhoztatták, sőt annyira mentek, hogy „a sértő“ hirlap kiadóhivatala előtt nagy csoportban összecsődültek s fölgyujtással fenyegették azt. Erre aztán az európaiak közbeléptek s a csőcseléket szétkergették. A mozgalom ezután mind szélesebb hullámokat vetett, s bár a kantoniak külön e czélra egy hirlapot alapitottak, melyben ósdi elméletöket a színészek pária-voltáról hatalmasan védelmezték, Nanking alkirálya mégis elmozditá a polgármestert hivatalából, sőt meg is büntette. Yangot és nejét kibocsátották a börtönből és igy — legalább hivatalosan — elismerték, hogy a színésznek is lehetnek és vannak is olyan jogai, mint más becsületes embereknek. Látható ezekből, hogy a sajtó Khinában is épen ugy mint másutt, döntő befolyást kezd gyakorolni a közügyek menetére és a közvéleményre. **S. L.**

A hétről.

A választások utolsó mohikánjait, a zala- és bácsmegyei választásokat, már a mult héten megemlitettük; azóta csak egy választás történt, s ez a jobboldali ellenzéknek is adott egy tagot, Kállay Béni, volt belgrádi főkonzul s a „Kelet Népe“ lapvezére személyében, ki Szászsebesszék egyik kerületében választatott meg. Nincs már többé szó a választásokról egész addig, mig a két-három mandátumos urak lemondási határideje el nem következik, s azigy képviselő nélkül maradó kerületek el nem kezdik a jelöltek keresését, vagy megforditva.

A lefolyt héten különben Klio nem igen találhat semmi felvésni valót, mert az, hogy Andrássy Gyula ismét visszavonult Terebes hüs árnyaiba: különös fontossággal csak akkor birna, ha oda valami olyan plánummal vonult volna, a melynek kisülése Krupp- vagy Uchatius-féle hangon dördülne Európa fülébe.

Erről azonban szó sincs; a diplomaták ma már legnagyobbrészt nemzetgazdasági szempontok szerint csinálják a békét vagy a háborut, s Andrássy gróf nagyon jól tudja, hogy Széll Kálmán szépen megköszönné neki, ha valami vihart kavarintana a hátunkra, amott Bosnia és Herczegovina felől.

De hagyjuk a politikát; ne adjunk igazat a költőnek, midőn azzal gúnyolódik, hogy nálunk

— — minden Jankó, Kata:
Világrázó diplomata.

Annál, hogy a török igazhivőket hogyan küldik a déli lázadók legrövidebb uton a hetedik paradicsomba, sokkal közelebbről érdekel minket az, hogy ha sok a pénzünk, Budapest belvárosának kellős közepén, fényes nappal, a legjártabb utczában lakva se ülhetünk biztosan a pamlagon, mert egy ügyes gyilkos ugy ketté vágja az életünk fonalát, mint a gazdag Erny Györgyét, s lehet, hogy nekünk még olyan nagy lelkü örökösünk sem lesz, a ki a mi véres verejtéken szerzett milliónkból ezer forintot is ne sokalljon arra áldozni, hogy a törvény és igazság keze utolérje a gonosztevő gyilkost. — Erny gyilkosát illetőleg kétféle hir van eddigelé forgalomban, s pedig egymással ellentétes hirek. Némelyek szerint jó fogást tett a rendőrség, mikor Czabayt, a „nasi-vasi bárót“, Budapestkártyabarlangjainak ez ismeretes hősét, kézrekeritette; mások azonban azt vélik, hogy egyes gyanujelek és gyanuokok daczára is, Czabay nem lehetett a gyilkos, mert erőtlen, nyomorék testü s gyáva lelkü. A közbátorság közegei majd elvégzik vele dolgukat, mi addig örvendjünk, hogy az a sok jó, egészséges, bátor vidéki ember el nem rémült az ilyen gyilkossági hirektől, s feljöttek hozzánk megmutatni, milyen gazdagon rakja áldását a jó természet azokra, a kik az ő kebelétől el nem szakadnak, s a nagyvárosi élet üres fényе és hiu praktikái által magukat elhódittatni nem engedik.

Milyen szép közönség az, a melyik igy Szent István napjára feljön ide a fővárosba! Az örege mintha mind „urambátyám“ és „asszonynéném“, a fiatalja pedig mintha mind „uramöcsém“ és „hugomasszony“ volna. Barátságosak, érdeklődők, nyiltak és bátrak. Részt vesznek a nagy körmenetben is, melynek az ötvenes évek alatti hazafias tüntetések óta nemzeti jelentősége van; bár arra, hogy állandó nagy nemzeti ünneppé váljék, nagyon is közepére esik a holt idénynek. Az ott vonuló egyházi és világi, polgári és katonai sok méltóság diszes megjelenése s a nagy közönségnek folyvást tömeges részvéte mellett is, kezd az ünnepély egy hivatalos körmenethez hasonlitani, melyben az emberek részt vesznek, mert a „szabályrendeletek“ és a „hivatali illem“ ugy hozza magával. Sok kellene ahhoz, hogy nálunk ez az ünnep valódi nagy nemzeti ünneppé váljék, de tán kettő is elég volna: erős vallásos és mély hazafiui kegyelet.

Irodalom és művészet.

— **A „Magyar Nyelvőr“** augusztusi füzete a következő tartalommal jelent meg: „Hibás szók és szólások javitása“. — „A szavak összetétele a magyarban“. Simonyi. — „A nyelvujitás apologiája“. Szarvas. — „Hogy védik agyon a korcsszavakat“. Volf. — „Nyelvemlékbeli szók“. Vozári. — Vannak még ezeken kivül most is benne, mint rendesen szoktak lenni, népnyelvi adatok, gyüjtések a népköltészet teréről stb. Szarvas Gábor czikke folytatja és bevégzi a polemiát, melyet Fogarasi és Toldy akadémiai felolvasása inditott meg. Volfé pedig, ha lehet még az előbbieknél is hosszadalmasabban és több erőltetett okoskodással, bevégzi a „Vasárnapi Ujság“ ellen kezdett kis nyelvujitási-nyelvjavitási vitát, a végén kérve lapunkat, hogy valahogyan bele ne menjünk a nyelvujitás védelmébe az ő támadásai miatt. E miatt nyugton alhatik Volf György ur. — A „Nyelvőr“ gyüjteményeit különben mindig érdekeseknek és tanulságosaknak tartottuk s ha nyelvjavitási elméleteiről nagynéha véleményt mond lapunk (vagy akárki más) azért még nem beszelhet Szarvas arról, hogy „elég sürü nyilait szórja az irodalom“ az ő nyelvjavitásuk ellen. Természetes, hogy tulzásaik ellen olykor-olykor szó emelkedik, de hisz ezen csak örülhetnek, hogy van érdeklődés nyelvünk ügye iránt, s azokat, a kik ezért fáradnak, nem tartjá kméltóknak az agyonhallgatásra.

— **Toldy Ferencz** második kiadást rendez irodalmi kézi könyvéből. E bővitett kiadást, 4—5 kötetben, a Franklin-Társulat adja ki. Veterán tudósunk „Kaziczy kora“ czimü nagy munkája befejezésén is dolgozik.

— **Mikes Kelemen fölfedezett elbeszéléseiről**, melyeket a Kisfaludy-társaság ad ki, nem tudták határozottan megállapitani, ha vajjon eredetiek-e vagy pedig forditások? Szilágyi István azonban, mint halljuk, az elbeszélések tárgyainak kivonatos közlése után fölfedezte a franczia könyvet, mely után a Mikes féle elbeszélések készültek. Összehasonlitás végett a Mikes-féle kéziratok másolatát el is kérte a Kisfaludy-társaságtól, mivel ez érdekes irodalmi kérdésről értekezést akar irni.

— **„Vas“** czim alatt Szombathelyen vegyes tartalmu hetilap indult meg, melynek első száma augusztus 8-án látott napvilágot. Szerkesztője s kiadója Horváth Gyula. Minden vasárnap egy ivnyi tartalommal jelenik meg, s előfizetési ára egész évre 6 frt, évnegyedre 1 frt 50 kr.

— **Uj gyorsirási tankönyv** jelent meg Balogh Andortól a Gabelsberger-féle rendszer szerint szerkesztve. Balogh Andor e tankönyvével hasznos szolgálatot tett a magyar gyorsirászat ügyének. Könyvében a fokozatos haladás a betük megismeréséből azok összetételére és a szóképzésre, nemkülönben a továbbképzés és a jelek megismertetése szerencsésen van keresztülvive s a gyorsirást az eddig használt Markovits-féle tankönyvnél világosabban adja elő. A munka 1 frtért kapható a szerzőnél, mészáros-utcza 6. sz. a.

— **A képzőművészeti társulat** műtárlatában Wagner Sándor jeles festménye („Debreczeni csikósfuttatás“) még mindig ki van állitva, az uj festmények pedig következők: „A fáradt vadász“ Gyulai Lászlótól; két tanulmányfő Grósz Bélától, arczkép Beszédes Kálmántól; „Perényi eltemettети a Mohácsnál elesteket“ Kovács Mihálytól; továbbá számos jeles idegen festőtől is érkeztek művek. Ezenkivül együtt láthatók, sok más érdekes festménynyel, a nagy sorsjátékra vásárolt művek, s a sorsolásra szóló jegygyel minden belépti dij nélkül megtekinthetők.

— **Böhm Pál** jónevü képiró hazánkfia, ki Münchenben telepedett meg, hol képei igen keresettek, haza jött látogatóba, hogy genre-képeihez Szolnok, Várad, s Debreczen vidékén tanulmányokat tegyen, s anyagot gyüjtsön. Az alföldön jártában kiválóan a délibáb tüneményét akarja tanulmányozni, a mi a tájképfestészet nehéz tárgya s az eddigi próbálkozóknak kevéssé sikerült, mert igen bajos a délibábot ugy festeni, hogy a szemlélő azt ügyetlenül festett folyamnak ne gondolja.

— **A nemzeti szinházban** hétfőn a „Sphinx“ került szinre. Prielle Kornélia játszotta nagy művészettel és hatással a czimszerepet, először lépve föl a szünidők után. Helvey Laura k. a. Bertha szerepében nagy haladást tanusitott s a néman törő fájdalmat ép ugy, mint az előtörő indulatot elismerésreméltó természetességgel fejezte ki. A közönség ugy őt, mint Prielle Kornéliát többször zajosan kitapsolta. A férfiak közül Szigeti József, Náday és Nagy Imre keltettek hatást szabatos játékuk által. — Kedden este, mint a király születésnapjának előestéjén kivilágitott nézőtér mellett Wagner „Lohengrinjé“-t adták elő. A czimszerepet Udvardy éneklé, több biztonsággal, mint ezelőtt. A zenekart Erkel Sándor vezényelte. — A téli idény alatt hirszerint több eddig még elő nem adott dalmü fog szinre kerülni. Nevezetesen Aubernak „Kőmives és lakatos“ czimü vig dalmüve, azután Verditől: „A végzet hatalma“, Boildieutól: „A párisi vizhordó.“ Farsang utánra, mint hirlik, Goldmark „Saba királynője“ cz. dalmüvének előadását is tervezik.

— **A nemzeti szinház helyárait** lejebb szállitották. A drámai előadásokra az árak most következőleg vannak megszabva: Földszinti vagy elsőemeleti páholy 7 frt (volt 9 frt,) — másodemeleti páholy 6 frt (volt 7 frt,) — erkélyszék 1 frt 50 kr, (v. 2 frt,) — földszinti támlásszék 1 frt 50 kr, (v. 2 frt,) — földszinti zártszék 1 frt 20 kr, (v. 1 frt 50 kr,) — körszék 1 frt, (előbb számozott állóhely) — számozott ülőhely 80 kr, (előbb földsz. bemenet,) — katonajegy 30 kr, — II. emeleti zártszék első sorban 1 frt, (v. 1 frt 20 kr,) — 2-ik és 3-ik sorban 80 kr, (v. 1 frt) — másodemeleti bemenet 40 kr, (v. 50 kr,) karzati bemenet 30 kr, (maradt) — gyermekjegyek nem adatnak. Az operai előadásokra is mérsékelték a helyárakat. Az intendatura igen helyesen tette volna, ha a katonaság mellett a tanuló ifjuságról sem feledkezett volna meg.

— **A népszinház** dolga jelentékeny lépést tett előre. Ugyanis létrejött az egyezmény, a mely szerint a nemzeti szinház a szerencsétlen keket átadja a népszinháznak. A szerződés, melyet a tanukon kivül b. Podmaniczky Frigyes, Szigligeti és Rákosi Jenő irtak alá, mind ama jogokat, melyeken a nemz. szinház eredeti énekes szinmüveket birta, egyelőre három évre ruházza Rákosi Jenőre, a népszinház igazgatójára, folyó

**

évi okt. 15-étől kezdve s a nemzeti szinházban az utolsó népszinmüi előadás okt. 10-én lesz. Rákosi a maga részéről viszont lemondott a tragédiák és felsőbb vigjátékok előadhatásáról. Remélik, hogy a müvészet ilyetén „munkafelosztása“ a hazai szinművészetnek és szinirodalomnak csak hasznára lesz. A nemzeti szinház igazgatósága által hirdetett népszinmüpályázatot, melynek határideje aug. 16-án járt le, s a melyre 29 pályamü érkezett, szintén a népszinház veszi át. — Blaháné már szerződött Rákosival, s a népszinműveken kivül operettekben is játszani fog. Tamási nem lesz a népszinház tagja. Öt van hivatva pótolni Szabó Bandi. A nemzeti szinház tagjai közül még Vizvárival van a népszinház igazgatósága alkuvóban. Átszerződött már Vasvári Kovács F. is.

— **A budai szinkörben** szerdán Fux Paulina k. a., a rigai opera tagja mutatta be magát pár dalmü-ária eléneklésével. A pesti születésü müvésznőt, kinek kellemes, bár igen kis terjedelmü hangja van, rokonszenves tapsokkal fogadták. — Szombatra és vasárnapra a budai szinkörben „Bem apó hadjárata czimü látványos szinmü van kitüzve.

Közintézetek, egyletek.

— **A magyar irók és müvészek** társasága nov. elsején költözik át uj és diszes helyiségeibe a nemzeti szinház diszes bérházában. A választmány e helyiségét ugy fogja berendezni, hogy az a kényelem minden igényének megfeleljen. Van egy utczára néző tágas társalgó terem, melyben hangversenyeket, estélyeket lehet majd rendezni. Az olvasóterem a nagy épület sarokrészében van, ugy hogy ablakaiból a kerepesiutra, az ország-utra (a Károly-kaszárnya és a szénatér felé) és a hatvani-utczára nyilik kilátás; elláthatni a budai északi hegyekig; a terem két fülkéjében Petőfi és Liszt szobrát fogják elhelyezni. A játékszoba szintén a kerepesi- és országutra néz; van azután billiárd-terem és több mellékhelyiség. A társaság helyiségei mellett étterem is lesz az első emeleten. Szeptember hó folyamán a társaság szüretet vagy kirándulást fog rendezni a Svábhegyre. Megemlitjük egyuttal, hogy a társaság évkönyve jövő májusban fog megjelenni.

— **Az orvosok és természetvizsgálók** előpataki nagygyülését a kitüzött időben okvetlenül megtartják. Ezt dr. Knöpfler Vilmos szükségesnek tartotta jelenteni, mert némelyek kétkedtek benne a szárnyra kelt rabló- és kholera-hirek miatt. A nagygyülés elnöke biztositja az érdeklődő közönséget, miszerint valódi kholeraeset, sem Marosszéken, sem az egész Székelyföldön az idén elé nem fordult. A közlekedés mindenütt: Előpatakán és vidékén, ugy egész Háromszéken, Brassó vidékén és Csikszékben a legbiztosabb; csakis Borszék környékén történtek némi megtámadások, Moldovából beütött egyének által: de a sok kiszállott katonaság azon környéket is kitiszteti.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— **Dinnyekiállitást** rendezett mult vasárnap a debreczeni kertészegylet. Az izleléssel összekötött kiállitáson kitünő faju és zamatu görög és sárga dinnyék voltak kiállitva. Csanády István egy 31 fontos görög dinnyét mutatott be, mint dinnyemonstrumot. Ugyanő állitotta ki a legkitünőbb sárga dinnyéket is. A görög dinnyék között a legczukrosabbnak találta a jury a Gáll József világos zöld, márványozott héju és rózsaszinbélü dinnyéit.

— **A bécsi világtárlati épületekre** nézve ujabban azt határozták el, hogy a rotundát és négyszögét, a mütárgyak pavillonjával együtt még öt évre, a gépcsarnokot pedig tizre fentartják. A többit pedig, a császár pavillonját sem véve ki, a jövő év végéig elhordatják. A világtárlat tizennyolcz milliónyi veszteségéből valamit letörlesztene az, ha a rotunda-csarnok roppant nagy vasmennyiségét eladnák, de attól tartanak, hogy ez a vas árában érzékeny csökkenést idézne elő.

Közlekedés.

— **A Margithidnak** Ó-Buda-felé eső főoszlopzatát, melyet szép faragványok és czimerek ékitenek, aug 15-én leplezték le. A leleplezés minden ünnepély nélkül ment végbe. A feljárók feltöltését mindkét oldalon nagy erélyyel készitik. — A Margitsziget összeköttetése az uj hiddal valószinüleg a jövő év munkája lesz. József főherczeg erre vonatkozólag terveket készittetett. Egyik szerint a sziget orma és a hid középső oszlopa közt egybekötő, lejtős hid épittetnék, mely 400,000 frtba kerülne; a másik terv a sziget ormától a hidig nyuló molo-t tüntet föl, szilárd kötöltésből. Ennek költsége 200.000 frtra van számitva.

Mi ujság?

— **A király születésnapját** az idén is ünnepélyesen megülte a főváros. Reggel négy órakor megdördültek a gellérthegyi erőd ágyui, mig az utczákat a helyőrség összes zenekarai járták be harsogó zeneszóval. A vérmezőn 9 órakor a diszben megjelent helyőrség tábori misét hallgatott, s százlóaljanként sortüzet adott. Tiz órakor a várternplomban az isteni tiszteletre nagyszámu és előkelő közönség gyült össze. Jelen voltak a fővárosban időző miniszterek: b. Wenckheim, Tisza, Péchy, Szende és báró Simonyi, az államtitkárok, Majláth országbiró, herczeg Eszterházy Pál, gr. Karácsonyi Guidó, a főpolgármester s a polgármesterek, Pestmegye fő- és alispánja, a konzulok, az egyetem tanácsi kara stb. Mise után a hatóság képviselői tisztelegtek a belügyminiszternél, kérve, hogy juttassa el O Felségéhez a főváros üdvkivánatait. Délután 3 órakor b. Wenckheim minszterelnöknél nagy ebéd volt, melyen a fővárosban időző miniszterek, a tábornokok, az országbiró, Ráth főpolgármester, gr. Szapáry főispán, dr. Kovács egyetemi rektor, b. Podmaniczky szinházi intendans, Eszterházy Pál herczeg, Karácsonyi Guidó gr., s a képviselők s egyuttal hirlapirók közül Jókai, b. Kaas Ivor és Csernátony stb. jelentek meg. A lakomán a miniszterelnök hatásos felköszöntővel emelt poharat egymásután a királyért, a királynéért, a trónörökösért és az egész uralkodó családért. Ebéd alatt a palota előtti téren a Salvator-ezred zenekara játszott. Ebéd után a társaság nagy része az erkélyre gyült össze hüsitők mellett élvezni a pompás kilátást.

— **Szent-István ünnepét** kegyelettel ülte meg a magyar főváros. Az egyházi körmeneten, melyet Simor bibornok és herczegprimás vezetett, temérdek ember vett részt. A vonatok minden oldalról ezrével hozták a látogatókat a fővárosba, melynek utczáin csütörtök óta léptennyomon találkozhatni erőteljes, napbarnitott magyar alakokkal. Az utczai élet nagyon megélénkült. A közintézeteknek, kirakatoknak nevezetesebb épületeknek temérdek nézője akadt, s a kereskedések is megteltek vevőkkel.

— **Sassetotban** a király születésnapja alkalmából szintén volt ünnepélyes isteni tisztelet, melyet Rónay Jácint püspök tartott az ottani templomban. Szent-István király napját, valamint a trónörökös születésnapját (aug. 22.) is hasonlókép megünneplik. A királyné szeptember közepéig marad Sassetotban, s aztán csakhamar Gödöllőre jön, hol szeptember utolsó napjaiban együtt lesz az egész udvar, a király és a trónörökös a hadgyakorlatok megtekintésére jövén el.

— **Rudolf trónörökös** vasárnap, aug. 22-kén ünnepli tizenhetedik születésnapját, melyet Bécsben és Sassetot-ban egész csendben fognak megülni. Hirszerint a trónörököst e napon a királyi atya több meglepetésben fogja részesiteni. Egyuttal fölemlitik, hogy a király most már gyakrabban az állami ügyekbe is enged a trónörökösnek betekintést, s ily módon akarja lassanként a monarchia két felének katonai és diplomatiai ügyeibe beavatni a trónörököst.

— **Miniszteri látogatások Esztergomban.** F. hó 15-én b. Wenckheim miniszterelnök meglátogatta Esztergomban Simor herczegprimást, s megtekintette délután a város nevezetességeit. Előtte való nap — augusztus 14-én — pedig Trefort Ágost miniszter látogatta meg a primást, s megtekinté az ujonnan helyreállitott Bakács-kápolnát, az érseki képtárt, a bosnyák növendékpapok befogadása czéljából eszközlött épitkezéseket. Kiváltképen a Bakács-kápolna nagyszerü diszitményei lepték meg annyira, hogy megigérte, miszerint az első szabad alkalommal Esztergomba siet, hogy annak mükincseit egész kényelemmel megszemlélhesse.

— **Jacobini pápai nuntius** szombaton Győrbe érkezett, hol ünnepélyesen fogadták, s este fáklyászenével megtisztelték. Vasárnap a nuntius tartá az énekes nagy misét a székestemplomban.

— **Báró Sina Simon** egészségi állapota örvendetes javulásnak indul. Mult vasárnap, mint a báró születése napján, Rappoltenkirchenben ünnepély volt; a báró ugyanis az ottani házi kápolnát átalakittatta: ezt vasárnap ünnepélyes istentisztelettel szentelték fel, melyen a báró is jelen volt. Az istentisztelet végeztével a báró két órán át számos látogatót fogadott és azután hosszabb ideig társalgott két unokájával, Ypslanti herczeg fiaival.

— **Danicsics belgrádi tanár** gőzhajóval Budapestre érkezett, s innen Párisba utazik, hol Milán fejedelem aráját, Kecsko kisasszonyt a szerb nyelvre fogja tanitani.

— **A párisi földrajzi kongressus** részéről Magyarországból első osztályu érdemet kaptak: a földtani intézet, Hunfalvy János, a közmunkaminiszterium és Budapest főváros tanácsa (a háromszögelési munkákért.) Megemlitjük itt, hogy a megnyitási ünnepélyen Hunfalvy János is tartott beszédet magyar nyelven, „Valószinüleg ez volt — irja egy levelező — az első magyar szónoklat a Tuilleriákban, a mióta existál; hacsak a hires Simonyi ébester nem tartott szónoklatot huszárjainak, mikor köztudomás szerint pipáját kiverte a volt franczia császár trónjának oldalán. Akkor hősiségünk, most tudományunk szólt itt. A hallgatók közt — szerény magunkon kivül csak pár magyar tudós (Vámbéry, Décsi, Halácsi, Kőrösi) volt jelen, a ki értette volna, meg Szlávy József, a volt miniszterelnök.“

— **Magyar főur Párisban.** Gróf Pálffy János közelebb Párisba érkezett, hol hosszabb időt szándékozik tölteni. A gróf saját palotájában lakik, melyet Napoleon herczegtől vásárolt 1870-ben. Nagy kisérettel utazott Francziaország főváro sába, s istállójában, mint irják, huszonöt szép magyar ló van.

— **Nemzetközi kiállitás.** A belga életmentőtársulat 1876-ban az életmentési és egészségügyi találmányok, készülékek és berendezésekből nemzetközi kiállitást akar rendezni. Bécsben is nagyban készülnek az e kiállitáson való részvételre. A bécsi bizottság tiszteletbeli elnökei sorába többek között gróf Andrásy Gyula külügyért is megválasztotta.

— **Házasság.** Liptay Pál fiatal kereskedő és hirlapiró, kitől lapunk is számos közleményt adott, vasárnap tartotta esküvőjét Wabrosch Jozefina kisasszonynyal a pesti ref. templomban.

— **A fővárosi népkonyhák** a jövő télen ujra megkezdik áldásos müködésüket. Közelebb a népkonyha bizottmány Ráth Károly főpolgármester elnöklete alatt ülést tartott, s elhatározta, hogy a jövő télen Pesten két népkonyhát, Budán pedig szintén kettőt fog segélyezni. Az első hazai takarékpénztárnál jelenleg összesen 31,100 forint van letéve népkonyha-alapul.

— **Báró Lipthay Béla** pompás budai palotájában nagy kár történt. A termek falait és menyezetét diszitő gyönyörü falképek nagyrésze most kárba vész, mivel a padlásgerendák elkorhadtak s a menyezetet le kell bontani. Ily nagy károk után ma már ritka helyen is alkalmaznak egyebet, mint vasrudakat. A Schlik-öntödében is több mint 400 munkás dolgozik ily vasrudakon.

— **A szent-gróthi uradalom árverezése.** Ifj. gróf Batthyányi Zsigmond szent-gróthi uradalmát aug. 16-án árverezték el. A sok venni szándékozók között jelen voltak a modenai herczeg, Luczenbacher Pál, Lenk Sámuel, s a bécsi fenyitő-pőréről ismert Ofenheim Viktor lovag is, kit azonban nem bocsátottak az árveréshez, mert bánatpénzül készpénz helyett nemzeti bankzálogleveleket akart letenni. Az uradalmat, mely birságilag 723,000 forintra van becsülve, mint legtöbbet igérő a modenai herczeg vette meg 601,000 frton.

— **Don Alfonzo** herczeg és neje a napokban Miramareba utaznak, melyet a király ajánlt föl nekik lakásul. A szerencsétlen Miksa császár ez egykori regényes lakhelyén valószinüleg ment lesz a herczegi pár a tüntetésektől.

— **Erny gyilkosát** még mindig keresi a rendőrség. A közelebb letartóztatott Czabai ellen szerdán a fenyitőtörvényszéknél tartott testi megmotozás alkalmával több gyanusnak látszó körülmény derült ki. Czabait megvizsgálták a kapitányságnál is, de oly hanyagul, hogy a legtöbb vele volt tárgyat csak akkor találták meg, midőn a fenyitőtörvényszéknél erélyesen megmotozták. A börtönfelügyelő mindenekelőtt Czabai testén egyik czombjához kötve egy hatlövetü revolvert talált, melynek minden csöve keményre volt töltve. Czabai látván, hogy a kulcsár fegyverét észrevette, utána kapott, de a kulcsár megelőzte s a fegyvert leoldatta. Ezen kivül következő fölötte gyanusoknak látszó tárgyak találtattak nála: egy fekete nyelü kés, melynek körülbelül 3 hüvelyknyi pengéjén két oldalt végig tompa él huzódik: a kés és annak bel-ő ügya s a mellette fekvő kis kés véres. Te-tén a tiszta ing alatt egy szennyes kézelő találtatott, melyen mintegy másfél hüvelyknyi hosszu 3—4 vonalnyi vastag vérfolt látszik. Zsebeiben elszórva apró pénz, 10—20 krajczáros, 1—2 frt találtatott. Gyomormelegitő flanellben, melyet Czabai sehogy sem akart leoldani, 17 darab egyforintos találtatott, ezek egyikén egy vércsepp van, két más egyforintoson véres ujjak nyomai látszanak. Ezekről Czabai azt mondja, hogy egy mészárostól kapta a véres bankókat. A revolvert pedig — ugymond — azért vitte magával, midőn a kapitánysághoz idézték, mert a rá nézve becses fegyvert nem merte otthon hagyni. A vizsgáló biró egyébiránt naponként több óra hosszat hallgatja ki Czabait.

— **Megszökött rabló.** Borsos Sándor megszökött a jászberényi börtönből. A mint e hó 11-én este a porkoláb két őrrel az esti látogatást végezte egy kettős börtönben, melynek külső helyiségében Borsos két társával (egyik egy halálra itélt) volt elhelyezve, mialatt a porkoláb a belső helyiségben tekintett szét, a három fogoly kirohant, rázárták az ajtót, leverték a kivül álló két őrt és fegyvereiket elszedve, elrohantak. Rögtön üldözték őket, s egyiket még a fogházban, másikat a szomszéd udvaron elfogták, de a legveszedelmesebb rabló, Borsos eltünt.

— **Andersen Magyarországban.** A közelebb elhunyt kitünő dán meseköltő 1841-ben két napig Pesten időzött, hová olaszországi, atheni és stambuli utjából jött a Dunán. A „N. P. Journal“ eleveniti föl egy tárczában Andersen e pesti időzését. A dán meseköltő, ki már akkor elterjedt névvel birt, az „Angol királyhoz“ czimzett fogadóban szállt meg. Bevezették többek között akkor a nemzeti kaszinóba is, hol báró Jósika Miklós regényirónkkal ismerkedett meg. Andersent Budapest fekvésének szépsége elragadta, s uti rajzaiban ép ugy kiemeli a pesti dunasor, mint a magyar faj szépségét. Gróf Széchenyi Istvánról, kit azonban személyesen nem ismert, a legnagyobb tisztelettel szólt, fölemlitvén, hogy a „Lóversenyekről“ irt müve az egyedüli magyar munka, mely addig dán nyelvre forditattatott le. — 1861-ben Andersen rendkivül megörült, midőn neki a kérdéses tárcza irója (Kertbeny) átadta meséinek magyar forditását. Ugyanakkor nagy lelkesedéssel olvasta Petőfi köteményeit Kertbeny német forditásában.

— **Egy magyar tengerész bátorsága.** Nemrég megemlékeztünk társlapunk a „P. Ujdonság“ hasábjain azon áldásos müködéséről, melyet a „Friedrich“ nevü osztrák-magyar hadihajó legénységének egy kis töredéke vivott tulnyomó számu tengeri rablók ellen az indiai archipelagus egyik szigetén. Megemlitettük azt is, hogy e küzdelemben két magyar tengerész is megsebesült. Ezek egyike Ködöböcz Sándor Beregszászból, ki ama harczról hosszabb levelet irt rokonainak, melyben többek között elmondja, hogy a tengeri rablók ép az ebéd idején lepték meg a matrózokat, öt csónakkal közelitve a parthoz. A matrózok közül 6 puskát ragadt, s négy lábnyi vizben állva löttek a rablókra, kik azonban födözve voltak csolnakaikban, honnét a löréseken át tüzeltek. Ezt látva, Ködöböcz fölfutott egy sziklacsúcsra, s 15 lépésről oldalról lött a rablókra, kiket, mint mondja, egytől-egyig leölhetett volna, ha több töltése lett volna hétnél. Két vad erre, kijöve a szárazra, neki futott. Az egyiket az utolsó töltéssel 10 lépésről lelőtte a bátor magyar fiu, mig a másikat, a ki széles karddal vágott felé, ugy ütötte főbe a puskatussal, hogy nem volt kedve többé megpróbálni a második vágást. „Én is — irja Ködöböcz levelében — megsebesültem egykissé, hanem az csak katonadolog volt. Négyen menekültünk meg, a két olasz eredetüt elvitték a vadak, láttuk, midőn testüket elvagdalták; e mütét nézésénél 250 lépésnyi távolban igy szóltam a kadéthoz: akarja-e látni, hogy esik el az a vad, ki ott mészárol? „Igen“ válaszára ujra megtöltött fegyveremből elereszt m töltésemet és a vad felfordult ladikjában. — Én és életben maradt 3 társam harczunk jutalmául dicséretet nyertünk a tengerészeti miniszteri umtól.“

— **Velocipéden Bécsből Párisba.** Csütörtökön reggel 4 órakor a bécsi „Metropole-szálloda“ előtt Nairn W. nevü angol mérnök velocipéden elindult Párisba. 11 nap alatt akar odaérni, miután fogadott, hogy velocipéden rövidebb idő alatt ér Párisba, mint Zubovics lóháton. Nairn 30 éves, 180 font súlyú férfiu, hatalmasan kifejlett aczélizmokkal, ki egy izben 600 angol mértföldnyi utat 12 nap alatt tett meg. Merész vállalkozása iránt nagy érdekeltség uralkodik a külföldi sportkörökben. A velocipéd tudvalevőleg rendkivül fárasztja a rajta ülőt, különösen ha az ut partnak visz; ha az emelkedés 25%, a kerék forog ugyan, de a velocipéd nem halad előre, a rajta ülő nem tehet egyebet, leszáll és maga tolja a járművet; csakis makadam-uton mondható az ut némileg kényelmesnek, kavicsos uton az ember csakhamar kimerül.

— **Hány orvos van Budapesten?** A fővárosban gyakorlatra jogositott, bejegyzett orvostudor van 460, sebészmester 158, fogorvos 10, gyógyszertár 30, állatorvos 42, bába 272. Összesen tehát az egészségügyi gyakorló személyzet 972 tagot számlál. Megközelitő számitás szerint, az egész fővárosban minden tizezer lakosra jut átalában 32 egészségügyi személy. Jut pedig minden százezer lakosra 180 orvostudor, 52 sebészmester, 14 állatorvos, 90 bába, 10 gyógytár és 3 fogorvos.

Halálozások.

Pollák József veszprémi kanonok aug. 19-én szélhüdés folytán elhunyt. Széles körökben ismeretes férfiu volt, ki előzékeny, nyájas modorával, kedélyességével mindenkit megnyert. Veszprémi kanonokságra, mint karádi esperes-plébános neveztetett ki. — Áldor Imre ismert irót, ki most külföldön idöz, közelebb sulyos csapás érte. Édesatyja, Schmidt János, helybeli polgár, élte 80-ik évében meghalt. — Elhunytak még: Ányos István kir. tanácsos, volt orsz. képviselő neje, szül. Baj Mária 42 éves korában — Jakab Gábor, a fogarasi kir. törvényszék jegyzője, e hó 13-án Tusnádon tüdőbajban.

Károly bajor herczeg, I. Lajos néhai bajor király fivére lóról lecsés folytán meghalt Tegernseeban. A szerencsétlen véget ért herczeg Zsófia főherczegasszony mostoha fivére lévén, nemcsak királynénknak, hanem királyunknak is nagybátyja volt. Ezenkivül I. Ferencz császár és király negyedik neje (Karolina Auguszta) az elhunyt bajor herczeg édes testvére vala. Ő a máltai rend nagypriorja volt s igen nagy vagyont hagyott hátra. Nyolczvan millióról beszélnek, hanem ez tulzás lesz. Átalanos örökőse: Károly Tivadar herczeg, Miksa herczeg második fia, mivel az első fiu, Lajos Vilmos, hogy Vallersee bárónőt hitveséül vehesse, a majorátusról lemondott.

Szerkesztői mondanivaló.

— „Vég-est.“ Tehát a nap igénytelen födél alatt néz vissza? Akarja mondani benéz egy igénytelen födél alá, egy kis ablakon. Aztán: a költő atyja haldokol. Hadd mondja előbb más, és sokszor, hogy költők vagyunk, mielőtt magunk mondanók. Különben Arany egy szót („Dante“ cz. költeményében) juttatjuk az olvasó eszébe. A kis versben egyébiránt eszme nincs, csak egy villanat s az sem valami szerencsés.

— **Kula.** Neve jobb, mint versei. Hivatalában az elsőnek sokkal több hasznát veheti, mint a mennyi diszt az utóbbiaktól várhat.

— **N.-Bajom.** „Magyarhon“ és „Egy apa“ szerzőjének ajánljuk figyelmébe a verstant, kivált a rimelés tekintetéből, s a magyar nyelvtant, főként az ik-es igék miatt.

„Legyek hát szerencsés
Tisztelt szerkesztőség!
megtudnom: tervemben
élhet a reménység?“

E fontos kérdésre azt feleljük, hogy a Parnasszusra jutás reménységét helyes dolog lesz kitörülni tervei közül.

— **K. J.** A kép nagyon ismeretes, mert egy egész gyüjtemény jelent meg az ős vezérekről hasonló alakban — képzelet után rajzolva. Annyi értéke sincs, hogy visszaküldeni érdemes volna, de mivel e kivánságát kifejezte: teljesitettük.

— **X-nek.** „A gazda“ czimü versről azt mondhatjuk Kölcseyvel „Sem nem rosz az, sem nem jó,“ s ez költeményről szólva épen annyit tesz, hogy „mind csak hiába való.“ Tisztábban ki kell gondolni, a mit az ember meg akar irni s mindjárt jobban meg is irja.

— **N.-Bun. N. M—t.** A választ Kolozsvárra küldöttük, a megjelölt czim alatt.

SAKKJÁTÉK.

820. számu feladvány Gold Samutól (Bécsben).

Sötét.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

815-dik számu feladvány megfejtése.
(Chocholous G.-től Prágában.)

Vil.	Söt.
1. Vh4—h2	Ha2—b4: (a)
2. Ha6—a5 ‡	Ka4—a3—a5
3. Hd4—b5 v.	Hh2—c7 mat.

a)

1.	Hc1—e2
2. Vh2—b8	He2—d4:
3. Ha6—c5 matt.	

Ha-vesen fejtették meg: **Veszprémben:** Fülöp József. — **Gelsén:** Glesinger Zsigmond. — **Sárospatakon:** Gérecz Károly. — **Debreczenben:** Zagyva Imre. — **Sziget-Csépen:** Mayer Károly. — **Miskolczon:** Hartmann testvérek. — **Szabadkán:** Kosztolányi Árpád — **Budapesten:** B. J. és F. K. — **A pesti sakk-kör.**

Nyilt-tér.*

NŐORVOS Dr. WAGNER rendel 3—5-ig, **koronaherczeg-utcza (uri-utcza) 8.**

* Az e rovat alatt közlöttekért a szerkesztőség csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap kél	Nap nyug.	Hold kél	Hold nyug.
	augusztus	**augusztus (o)**	**Ab, Roschod.**	ó. p.	ó. p.	é. p.	ó. p.
22 Vasárn.	C 14 Timotheus	C 13 Timóth	10 E 10 Lőrincz	21 Kis fa-ünnep	5 5,7	0 9	13 11 32
23 Hétfő	Benedek, Fülöp	Zacharias	11 Máté	22	5 7,6	57 9	41 este
24 Kedd	Bertalan	Bertalan	12 Photius	23	5 8,6	55 10	18 2 14
25 Szerda	Lajos király	Lajos	13 Maxim	24	5 9,6	54 11	7 3 33
26 Csüt.	Sámuel	Samu	14 Ist. sz. any. b. vége	25	5 11,6	52 regg.	4 41
27 Péntek	Kal. József	Gebhard	15 Nagy bold. assz.	26	5 12,6	50 0	10 5 30
28 Szomb	Ágoston püspök	Ágoston	16 Dioméd	27 Sabb. Reah.	5 14,6	48 1	26 6 8

Hold változásai. ☽ Ujhold másodizben 31-én 0 óra 57 perczkor reggel.

Tartalom.

A szerb fejedelem és jegyese (arczképek). — A „fiatal óriások“. — Egy magyar nő harmadfélszáz év előtt (folyt.). — Bucsujárás a pápához (képpel). — A fókák paradicsoma (képpel). — A rejtelmes sziget (vége két képpel). — Egyveleg. — **Melléklet:** A budapesti uj dologház. — Iskolai értesitők. — Szinészet és hirlapirodalom Khinában. — A hétről. — Irodalom és müvészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyilt-tér. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. czukor-utcza 11. sz.)

HIRDETÉSEK.

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-tól Párisban.

Csak a hivatalosan megvizsgált méregmentes, tiszta és teljesen ártalmatlan

RAVISSANTE

bir azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóbajoktól megóvni és szépséget s ifjuságot biztositani. Ha a **Ravissante** naponkint egyszer az ujjhegygyel az arczra vagy más testrészre dörzsöltetik, már a törülközés után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arczon támadt ránczok és himlőhelyek elsimittatnak. — A **Ravissante** ifju arczszint idéz elő, a bőrt fehériti, frissiti és finomitja; eltávolit legrövidebb idő alatt szeplőt, májfoltokat, orrvörösséget, s a bőr minden tisztátalanságait.

Már az első kisérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világhirü „**Ravissante**"-ját használni.

Egy üvegtok ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.
Postai küldésnél 20 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben **Budapesten:**

Dr. LEJOSSE főraktárában, Kristóf-tér 1. sz. III. emelet
VÉRTESSY SÁNDOR ur,
m. kir. udvari illatszer kereskedésében, Kristóftér 1. szám,
és
HATSCHEK MIKSA, látszerész urnál, váczi-utcza 8. sz.
Vidéken a legtöbb gyógyszertárakban.

Vidéki rendelmények a **legszigorubb titoktartás** biztositása mellett utánvéttel eszközöltetnek.

NÖVELDEI ÉRTESITÉS.

A szünidőt külföldön szándékozván tölteni, szerencsém van tudósitani az illető tisztelt szüléket, miszerint a jövő 1875/6-ik tanévre már több ujonnan belépendő növendéket beirtam, s a beirásokat, távollétemben mindennap folytatva teljesitendi helyettesem, BARZÓ JÓZSEF tanár úr, ki az ide vonatkozó felvilágositásokkal s intézetem programjával, kivánatra, kész szivvel szolgál Budapesten, czukor-utczában 6. szám alatti saját házámban.

Felveszek pedig ***elemi*** és ***gymnasiumi oktatásra***, minden erre képes és 6 évesnél idősb gyermeket, kik lehetnek:

1. ***Benlakók,*** teljes nevelésre és ellátásra;
2. ***Bejárók,*** csupán a tanulás végett;
3. ***Félkosztosok,*** kik a tanuláson kivül, délben az intézetben étkeznek; és
4. ***Estveli tanulásra*** is, vacsoráig, az ***intézetben maradók.***

Az új tanév kezdetét hirlapilag fogom, annak idejében közleni.

Szőnyi Pál m. k.,
királyi tanácsos,
magán-finövelde-tulajdonos.

A legvakitóbb szépséget

a testnek az ifjitó- vagy Hebe-szappan kölcsönzi, a mely az emberi vizsgálódások terén történt legnagyobb vivmányokkal mérkőzhetik. — A növény- és vegyi részeknek az emberi bőrére, idegei és szemeire gyakorolt különböző befolyásának beható tanulmányozása vonta maga után ezen, oly fontos fölfedezést. — Csak ez ujabb kornak sikerült feltalálni azt, mi után a legkéjelgőbb keleti népek évezredeken keresztül eredménytelenül kutattak, névszerint az idő nyomait az arczból eltüntetni, és mindazoknak, kik azt óhajtják egész életükre ifjúi kinézést szerezni. A Hebe-szappan, a leghatályosb füszerek főzetéből és egyéb, a szerves vegyészet által nyert anyagok összetételéből álló mosdó-szer a legrövidebb idő alati hatással bir, midőn is a szemekre a legjótékonyabb befolyással lévén, azoknak rendkivüli fényt kölcsönöz. Ezenfelül e szappan folytonos használata által a testnek egész idegrendszere megerősittetett, még pedig kivülről befelé; miáltal a legmeglepőbb eredmény ugyszólván mindjárt közvetlenül a szappan használata után eredményeztetett. Egy ily darab szappannak ára 60 kr. Kizárólagosan kapható: **KERTÉSZ** és **EISERTNÉL**, Dorottya-utczában; **KURZ ALAJOS** papirkereskedésében a Hatvani-utczában; továbbá **SCHERENHOFER gyógyszerésznél a Kristóf-téren** és a készitőknél: Winkelhofer Amb. és Dr. Horváthnál, a nagy arany érem tulajdonosainál Grazban.
1003

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám a.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

URBÉRI KALAUZ.

Utmutató az 1848-ki évi törvények által megszüntetett urbéri kapcsolatban fenmaradt, s azzal rokon és összeköttetésben lévő jog- és birtokviszonyok rendezését tárgyazó ügyekben; az ország visszacsatolt részeire és erdélyi területére is kiterjesztve s gyakorlati iratmintákkal ellátva.

Községi jegyzők, ügyvédi vizsgára készülő kezdő ügyvédek és birák használatára.

Itra
TÓTH LAJOS,
köz- és váltó-ügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.

(8-rét, 408 lap,) füzve 2 forint 50 krajczár.

Tekintve a még függőben lévő birtokrendezési és szabályozási perek jelentékeny számát 8 különösen a legelő, erdő- s nádas elkülönitése iránti pereknek az 1871. LIII. törvényczikk 48-ik §-ában megszabott egy évi záros határidő alatt az illető királyi törvényszékek előtt bekövetkezendő ujabb folyamatba tételét: ezen, a birtokszabályozási perek és kérdések által közvetlen érdekelt községek jegyzői és az ügyvédi vizsgára készülő ifjuság, de kezdő ügyvédek és birák által is elméleti és gyakorlati utmutatóul használható, s 26 sürün nyomott ivet tartalmazva a fentnevezett kiadásában már megjelent korszerü munka a t. cz. közönség figyelmébe ajánltatik.

SZENICZEY GUSZTÁV.
A magyar váltó- és kereskedelmi törvény.
Ötödik kiadás. Füzve 2 frt.

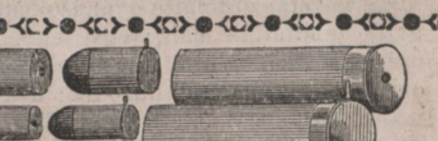

Lefaucheux töltényhüvelyek

	Caliber 16.	14.	12.
Közönséges barna, ezre	frt. 15.—	17 —	19.—
1-ső minőségü zöld „	frt. 18.—	20.—	22.—

Lancaster töltényhüvelyek

	Caliber 16.	14.	12
Közönséges barna, ezre	frt. 19.—	21 —	23.—
1-ső minőségü zöld „	frt. 21.—	23.—	25.—
Valódi angol Eley „	frt. 29.—	32.—	34.—

Kész revolver töltények.

	Caliber 7	9	12 m/m
Lefaucheux-revolverekhez száza	frt. 2.50	3.—	3.50
Lancaster (középen gyuló) „	frt. 3.—	4.—	4.50
Suarps (szélükön gyuló) „ 5 m/m	frt. 3.—	3.50	4.20

Kész töltények Flobert-féle szoba-fegyverekhez 6 m/m golyóval 50 kr, söréttel frt 1.50, 9 m/m golyóval frt 1.80, söréttel frt 2.60 száza.

Töténytöltások, minden caliberü Lefaucheux- és Lancaster-fegyverekhez, közönséges 500 darabos csomag 75 kr, finom lemez 200 darabos doboz 40 kr.

Ezeren felüli vételnél külön engedménynyel.

Kitünő vadászfegyverek:

Egycsövü percussiós fegyverek 6.50 6.85, 7—12 frtig.
Kétcsövü „ „ 12, 18, 20, 22, 24—38 frtig.
„ Lefaucheux-fegyverek 29.50, 30, 33, 35, 40, 50—75 frtig.
„ Lancaster „ 40, 42, 45, 50, 60, 70—75 frtig.
Revolverek minden nagyságu jó nemeit 6 frt 50 krtól 35 frtig **szintugy a vadászat minden egyéb szükségleteit,** melyekről kivánatra rajzokkal ellátott részletes árjegyzékkel szolgalnak, ajánlják

KERTÉSZ és EISERT Budapesten, Dorottya-utca 2.

Irásbeli megbizások utánvét mellett gyorsan eszközöltetnek.

12 évi siker minden kétség fölé helyezé, miszerint Thedo tanár

SZAKÁLL-HAGYMÁJA

a legjobb és legbiztosb szer, a szép szakállnövés elérésére.

Számtalanok, a legmagasabb állásu férfiak közül is, szép szakállukat csupán ezen szernek köszönhetik.

Ezen szer a szakáll növését hihetlen gyorsasággal elősegiti ugy hogy 16 éves fiatalemberek is, a legrövidebb idő alatt teljes és erős szakállt nyertek általa, a melyet a bizonyitványok ezrei bizonyitanak.

Miután számos semmirevaló hamisitás ugyanazon név alatt áruba bocsáttatik, jó lesz arra ügyelni, hogy minden csomag a feltalálónak itten lenyomott pecsétjével legyen ellátva. **Ára egy csomagnak 2 ft. 10 kr., postai küldéssel 10 krral több.** PROF. THEDO

Schwarzbach, 1875. febr. 25.

Fürst József, gyógyszerész urnak, **Prágában.**

Szives köszönetemet a **szakáll-hagymáért**; az igen hatásosnak bizonyult be, és én mindenkinek a legjobban ajánlhatom.

Hirt Károly J., s. k. épitési vállalkozó.

Valódi minőségben kapható: **Budapesten** Török József gyógyszerésznél, király-utcza 4. sz. **Pozsonyban:** Pisztory Bódog gyógyszerésznél, Mihálykapunál. 1039

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (IV. egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A LEGUJABB HÁZI TITKÁR.

Első rész:

MAGYAR LEVELEZŐ.

Elméleti és gyakorlati vezérkönyv
a
közéletben előforduló mindennemü levelek
helyes szerkesztésére.

Számos utbaigazitó példákkal ellátva s a posta- és távirdai szabályokkal és dijszabásokkal, ugy más közhasznu czikkekkel megtoldva.

Szerkesztette
TÓTH LAJOS,
köz- és váltóügyvéd.

Nyolczadik, ujból átdolgozott s a legujabb hazai törvényekhez s rendeletekhez alkalmazott kiadás.

(Nagy 8-adrét, 412 lap.) — Ára füzve 2 frt 60 kr.

Második rész:

MAGYAR ÖNÜGYVÉD

vagyis
elméleti és gyakorlati tanácsadó és utmutató
a polgári életben
leginkább előforduló jogügyletek elintézésére;
továbbá
az államfő, az államkormány, s a közigazgatási és a birói hatóságoknál ügyvédi segél nélkül benyujtható mindennemü folyamodványok, kérvények, panaszok, felebbezések,
valamint a
jogügyleteket tárgyazó magán-okiratok és beadványok fogalmazására és szerkesztésére vonatkozólag
több százra menő
magyar és német szövegü irománypéldával ellátva.
Minden osztálybeli honpolgárok használatára
irta
TÓTH LAJOS,
köz- és váltóügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.

Harmadik, egészen átdolgozott s az időközben hatályba lépett ujabb és legujabb hazai törvények alapján kiegészitett és jelentékenyen bővitett kiadás.

(Nagy 8-adrét, 504 lap.) — Ára 2 frt 40 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

DÁRDAI SÁNDOR.

KÉZIKÖNYV a birósági végrehajtók

számára.

Tekintettel az elméleti vizsga és gyakorlat igényeire.

Tartalom: Az 1871. évi LI. törvényczikk a birósági végrehajtókról. — Utasitás a birósági végrehajtók számára. — A birói határozatok kézbesitése. — A biztositási intézkedésekről. — A végrehajtásról. — Váltói végrehajtás. — A csődtömeg összeirása. — Hagyatéki leltározás. — Irománypéldák a birósági végrehajtók számára. — Iromány-példák az 1871 51. t. cz. és arra vonatkozó miniszteri utasitáshoz. — Iromány-példák a kézbesitési eljáráshoz. — Iromány-példák a biztositási eljáráshoz. — Iromány-példák a végrehajtási eljáráshoz: I. Az átalános határozatokhoz. II. Ingóságokra vezetett végrehajtáshoz. — Árverés az ingóságokra. III. Ingatlanokra vezetett végrehajtáshoz. — Árverés az ingatlanokra. Iromány-példák a váltói végrehajtáshoz. Árverési hirdetmény. — Árverési jegyzőkönyv. — Iromány-példák a lelcsődtömeg összeirásához. — Iromány-példák a hagyatéki leltározáshoz. — Szolgálati utasitás az elsőfolyamodásu biróságok számára. — A birói letétek kezelése tárgyában kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet.

(8-rét, 256 lap.) Ára füzve 2 frt.

FUTRI KATA.

Helm Klementina müve után magyaritotta
EMILIA.
Ára képes boritékba füzve 1 frt 50 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A véres pénz.

Regény.
Irta
WILLIAM COBB.
Forditotta
CSUKÁSSI JÓZSEF.
Ára füzve 1 forint.

Vallás-erkölcsi
és
társadalmi élet 1848 óta Magyarországon.

(A magyarországi protestans egylet által 300 forinttal jutalmazott pályamunka.)

Irta
SZEREMLEI SÁMUEL.
(8-rét, 116 lap.) — Ára füzve 1 forint.

A bölcsészeti jogtudomány történelme.

Kiegészitésül **Schilling** természetjogi müvéhez.

Irta
Dr. WERNER RUDOLF,
kassai jogakadémiai tanár.

Ára füzve 1 forint 50 kr.

MAGYAR
Koszorusok albuma.

Irói élet- és jellemrajzok.
Irta
Zilahy Károly.
Második jutányos kiadás.
(Mutatványokkal és 14 aczélmetszettel.)
Negyedrét, diszkötésben ára 4 frt.

KÉZIKÖNYV KIR. KÖZJEGYZŐK

számára.

Tekintettel az elmélet és gyakorlat igényeire
irománypéldákkal ellátva.

Irták
Dr. DÁRDAI SÁNDOR és ZLINSZKY IMRE
a „Jogtudományi Közlöny" szerkesztője. a pesti királyi itélő tábla pótbirája.

II. kötet.

Ára füzve 1 forint 20 krajczár.

E második kötet a gyakorlati utmutatásokat, segédeszközöket, mint a dijszabályzatot, bélyegtörvényt, stb és egykimeritő irománypéldák gyüjteményét tartalmazza.

Az első kötetnek ára szinte 1 frt 20 kr.

FIEDLER IGNÁCZ.
A telekkönyvi törvény
gyakorlati alkalmazása.
Harmadik kiadás. Füzve 2 frt. 40 kr.

PRÆSERVATIFS
(Cottons)
gummi és hal-hólyagból, tuczatja 1 frttól 6 frtig, továbbá mindenféle gummiárukat utánvét mellett megküld, titoktartás igérete mellett levélbeli megrendelésre is **J. N. Schmeidler, Bécs, Neubau, Stiftgasse 19.**

Coca-készitmények Prof. Dr. Sampsons

évek során át bebizonyult, gyógyit gyorsan és sikerrel betegségeket
a lélekzeti szerveknek (I. sz. lapdacs),
az emésztési szerveknek (II. sz. lapdacs és bor),
az idegrendszer és gyöngeségeket (III. sz. lapdacs és coca-borsz.)

Egy doboz v. üveg ára 2 ft.

Kimeritő felvilágositás ingyen s bérmentve a „szerecsen"-hez czimzett gyógytár által **Mainzban. Raktárak Pesten: Török J**, gyógyszer., főraktár Magyarországra nézve. **Temesváron: Pecher J.**, gyógyszer. **Prágában: Fürst József**, gyógyszer. **Bécsben: Haubner Ede** angyal-gyógytár, Hof 6., főraktár Ausztriára nézve. 447

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4. szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

HÖLGYEK LANTJA.

Magyar költőnők műveiből.
Szerkesztette
ZILAHY KÁROLY.
Egy aczélmetszettel.
Második bővitett kiadás.
Ára füzve 2 frt, diszkötésben 3 frt.

EPILEPSIE

(nehézkór) **levél utján** gyógyittatik **dr. KILLISCH**, különl. orvos által Drezdában, Wilhelmsplatz 4. sz. (ezelőtt Berlinben).
Eredmények százanként!

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

UTAZÁS A TENGER ALATT.

VERNE GYULA
után francziából.

27 nagy diszes képpel illusztrálva.
Ára füzve 2 forint.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Mészáros Károly. **Magyar földadó-kataster,** az 1875-ik év március 30-ki VII-ik alaptörvény s az ezzel kapcsolatban álló kormányrendeletek, szakműveleti utasitások elméleti s gyakorlati magyarázatával, számos rovatos táblázat, mintadolgozat s irománypéldákkal ellátva: ***földadó-kataszteri országos, kerületi, megyei bizottságok, becslőbiztosok községelőljárók s földbirtokosok használatára.*** **Ára füzve 2 frt.**

Dr. Dárdai Sándor és **Zlinszky** Imre. **Kézikönyv kir. közjegyzők számára.** Tekintettel az elmélet és gyakorlat igényeire, irománypéldákkal ellátva. **Két kötet, füzve 2 frt 40 kr.**

Igazságügyi rendeletek. A magy. kir. miniszterium által kibocsátott törvénykezési rendeleteknek ***gyüjteménye*** betürendes tartalommal ellátva. ***Ügyvédek és biróságok használatára.*** 1867—1874. évi folyamok. **Vászonba kötve 5 frt.**

Dr. Mariska Vilmos. **Magyar pénzügyi törvényisme.** Törvények, szabályrendeletek, utasitások és egyéb hivatalos források alapján, a tudor- és ügyvédjelöltek igényeihez alkalmazva. **Ára füzve 2 frt 80 kr.**

Döntvénytár. A magyar kir. curia semmitőszéki és legfőbb itélőszéki osztályának elvi jelentőségü határozatai. Gyüjtötték, ***dr. Dárdai S., dr. Gallu J., Szeniczey Gusztáv, és Zlinszky J.*** **Ára a tizenkét folyamnak füzve 24 frt.**

Dr. Apáthi István. **A magyar váltójog kézikönyve.** Az 1840: XV. t. cz. I. R. és az 1844. VI. t. cz. nemkülönben az ezeket kiegészitő rendeletek alapján, különös tekintettel a felsőbb törvényszékek elvi megállapodásaira. ***Második kiadás.*** **Ára füzve 2 frt 40**

Dr. Jünger felolvasásából a nyír-balzsam használ a bőr ápolása és szépitésére.

Dr. Jünger előadásában, a bőr ápolása- és szépitésére szolgáló eszközökről, a következőképen nyilatkozik: „A szép bőr a belső physikai embernek kü'ső megdicsőülése, és na az friss, életteljes **szinezettel** pároeul. akkor kü'ö osen a nőknél, a szépség fényét emeli. A nyir-balzsam, amint a legujabb időben tett gyakori tapasztalatok megtanitották, egy a **természettől magától nyujtott szer**, melynek annyira megbizható hatása füszeres és egény-olajos alap-anyagaiból magyarázható ki. Miután a tisztán növényi anyag **ép oly könnyen, mint a glycerin**, a főporusok által beszíva, a fő-edénykéket fokozottabb tevékenységre készteti, egyidejüleg a füszeres anyag a bőrt kellő állapotba helyezi, hogy a tulajdonképeni éltető elemet a légből magába fölvegye, miáltal a lassanként képződő **szinezet** támad, s a felület alá rakodó tisztátalanságok szétbontatnak és kiválasztatnak. **Minden előttem ismeretes, ugynevezett szépitő szerek között a nyir-balzsam előnyt érdemel**, és ezen itéletet számos tapasztalat következtében merem kimondani, egyuttal miuel több kisérlet megtevésére szólitván fel mindenkit, hogy szavaim igazságáról meggyőződjenek. 1035—52

Egy korsó ára, használati utasitással 1 frt 50 kr. Postai küldésnél minden darab csomagolásáért 10 kr.

Raktár: Budapesten Török József, gyógyszerésznél király-utcza 7. sz. — Pozsonyban **Pisztory** gysznél, Mihály-kapu.

Cs. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatásu **patkány- és egér-irtószer**. Egy bádogdoboz ára 1 frt, 6 doboz ára 5 frt.

Cs. és kir. szabadalmazott gyökeresen ható **poloska-irtószer**, butorok számára. Egy üveg ára **50 kr.**, 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg ára **30 kr.**, 6 üveg 1 frt. 53 kr.

Fölülmulhatlan hatásu **poloska-irtószesz** falazat számára. Festésnél meszelésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. **Egy pintes üveg ára 1 frt.**, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg elegséges egy középnagyságu szobára.

Specialitás, kitűnően biztos és gyökeresen ható **svábbogár** (Heimchen) **irtó-por**. 1 csomag ára 50 kr., 6 csomag ára 2 frt 55 kr.

Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy üveg ára **25** és **40 kr.**, ¼ fontos csomagokban 55 kr., ½ fontos csomagokban 1 frt, 1 fontos csomagokban 1 frt 90 kr.

Csalhatatlan biztos hatásu bárhol alkalmazható **méregmentes légy-irtószer**. Ára 1 nagy üvegnek **40 kr.**, 1 kis üveg **25 kr.**

Méregmentes gyökeres hatásu **muszkarovar-irtószer**. Egy üveg ára **1 frt.**

A legkisebb rendelmény is ugy az aluljegyzett pesti gyár, mint a szinte aluljegyzett bécsi főraktár által, egyenlő ár és a megrendelési összeg előre küldése, vagy utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Egy forinton aluli rendelmények nem eszközöltetnek. 815

Reiss B. cs. és k. sz. vegykészitményü gyára kártékony rovarok kiirtására **Budapest, király-utca 46.**	Főraktár: ***Maager W.*** *urnál* **Bécs, III. Heumarkt 3.**

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

UJ KIS REGÉLŐ.

Elbeszélések az ifjuság számára.

Andersen, Campe, Schmid Kristó és Zschokke művei után irta

MILESZ BÉLA.

Négy fametszettel.

Boritékba keményen kötve ára 1 forint 50 krajczár.

KOGLER J. N.

Általános vagy elméleti államtan.

(3-rét, 288 lap.) Füzve 1 frt 60 kr.

Lovagló-eszközök.

Angol nyergek disznóbőrből, 15 frttól kezdve 40 frtig. **Hölgy-, fiu- és pony-nyergek. Angol kantárok**, egyes szárral 2 frt 65 krtól 3 frt 5 krig, kettős szárral 5 frttól 10 frtig. **Kengyelvasszijak párja** 2 frt 50 kr. egyes 3 frt 3 kr. **Ugró-szijjak** frt 3—4.70. — **Finom terhelők és kötél-terhelők** frt 2.20—3.60. **Nyeregtakarók** (iz-zasztók) darabja 3—5 frtig. **Nyerges-zabiák** frt 1.80—4.75. **Feszitő-zabiák** frt 1.15—3. **Négy-karikás zabiák** frt 1.70—2.20. **Trenzlik** 50 krtól 1 frtig. **Állkapcs-láncok** 75 kr. **Lovagló-sarkantyuk**, szabályszerüek 90 kr., felcsatolók frt 1.60—2 frtig. telsrcfolók 1.60. sarok-géppel 2 frt. **Lovagló-ostorok** minden nemei 80 krtól 15 frtig, **hajtó-ostorok** 55 krtól 12 frtig, **agarász-ostorok** frt 3.75—15 frtig, **lómértékek** 90 krtól 3 frtig. — **Bajz szerinti kitünő tüzmentes francia istálló-lámpások** kisebbek frt 1.70, nagyobbak frt 2.40, nagyok frt 2.90.

Torna-eszközök, nevezetesen **torna - golyók** minden nagyságban, fontja 25 kr., **egyes trapez** frt 6.60, **függő kötél** karikával párja frt 7.75, **kötél-hágcsó** frt 9.—, **mászó ötél** frt 5.40, 7.80, 9.—, **rugany inerősitők** frt 3.50-től 5 frtig, továbbá szobában és szabadban használható **tökéletes tornakészlet** uj neme magánzók részére frt 14.50, dús választékát ajánlják

KERTÉSZ és EISERT

Budapesten, Dorottya-utca 2. sz.

Irásbeli megbizásokat gyorsan s figyelemmel eszközlünk. Raktárunk kimeritő árjegyzékével szivesen szolgálunk.

A Szt. István ünnepélyre

ide érkező n. é. vidéki közönséget a jelen évadra gazdagon felszerelt

kézmű-vászon- és divatáru-raktáram

megtekintésére tisztelettel jesen meghivom. Hódolattal

Löbl Frigyes

az első budapesti *27 kros kézmű - részletárucsarnok* alapitója. **BUDAPEST**, Lipótvárosi templomtér, váczi utcza 6/2.

Minták bárhová ingyen és bérmentve.

Szöges kézi és emelőcsiga-cséplőgépeket

kizáró agosan készit

Umrath és Társa

mezőgazdasági gépgyár- és vas-öntődéje

Prágában.

Ismét eladók eladási illetékben részesülnek.

Mindazoknak, kik **UMRATH és TÁRSÁHOZ** PRÁGÁBA levél utján fordulnak. az összes gépek rajzai és leirását, valamint az azokróli **bizonyitványokat** magában foglaló **gyári árjegyzék ingyen és bérmentve** megküldetik.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Magyar

Szent Erzsébet élete.

Irta

dr. TOLDY LÁSZLÓ.

Képekkel illusztrálva.

Ára füzve 80 kr.

Jó és tartós munkáért jótállás biztosittatik!

Bámulatos olcsón! **Bámulatos olcsón!**

SCHULHOF ADOLF

Budapest, országut, Károlykaszárnya 24, ujonnan berendezett **nagyszerü**

czipőgyári raktárában,

legnagyobb választék **nagyban és kicsinyben**:

Hölgyeknek:	**Uraknak:**
Comodczipők, fin. éberlásting v. bőrből ft 1.20.	**Comod-czipők** finom bőrből 1 frt 30 kr.
Comodczipők legfin. bőr v. éberlásting, **sarkkal** és nagy **csokorral** 2 frt.	Legfin. **zergebőr-topán** lakk-orral 4 frt 80 kr.
Czugos topán eberlastingból 6" magas szárral és lakkorral, legfin. faj, 3 frt 80 kr.	**Külföldi borjubőr** (vixos) vagy **sagrin-bőrből**, erős dupla talppal, legtartósabb faj 5 frt.
Finom bőr czugos topán, 6" magas szárral lakkorral és erős dupla talppal 4 frt.	**Leányok, fiúk és gyermekek** számára mindennemüben 1 frt 50 krtól 3 frtig.

Vidéki rendelmények utánvétel mellett ***gyorsan és pontosan*** eszközölte nek.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

SZÁMOLÓ-KÖNYV

kiskereskedők és iparosok számára,

melyben a mindennapi forgalomban leggyakrabban előforduló **számitások és számitási röviditések, különösen a vaskereskedésbeli számitások,**

a közelebbről behozandó

méter-mérték és súlyrendszer

az ezeknél előforduló **minden viszonyok és számitásmódok**, továbbá: **a mértani számitások, a kamat-, az áru- és váltóleszámitolás,** *nyereség és veszteség, agió- és göngysuly-számitások, végre a fűszerkereskedésben előforduló gyakorlati számitások módjai foglaltatnak.*

Irta

KARNER JÁNOS.

Ára 80 kr.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-Társulat" magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utcza 4-ik sz.)

Budapest, augusztus 29-én 1875.

35-dik szám. | **ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. | **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DIJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R.** Seilerstätte Nr. 2 és **Oppelik A.** Wollzeile Nr. 22

A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK XVIII. NAGYGYÜLÉSE.

I.

Ma veszi kezdetét a magyar orvosok és természetvizsgálók XVIII-dik nagygyülése Előpatakon, e sokat emlegetett erdélyi fürdőhelyen.

Eddigi értesülésünk szerint ezernél több résztvevő jelentkezett; s e körülmény eléggé tanusitja, hogy mily népszerüekké váltak ezen vándorgyülések; de tanusitja azt is, hogy Erdély földje s viszonyai iránt folyvást nő az érdeklődés Szent István birodalmában.

S a vándorgyülés látogatását fogadó helyek: Előpatak, Sepsi-Szent-György, Málnás, Tusnád, Szent-Anna-tó, Büdös-barlang, Bálványosvár, Kézdi-Vásárhely, Kovászna, Zajzon, Prázsmár és Brassó valóban oly gazdagok természeti kincsekben s a népjellemnek és társadalmi alakulásnak annyi érdekes vonását tüntetik fel, hogy nézni-, látni-, megfigyelni valója bőven lesz az ezernyi természetkedvelőnek.

Mi kalauzul szegődünk olvasóink mellé, hogy bemutassuk képben és rövid ismertetésben ezen nagygyülés némely főbb intézőjét és nehány kiválóbb tájékát.

Gróf Mikó Imre első elnököt ép annyira ismerik, mint a mennyire tisztelik Magyarország s a „Vasárnapi Ujság" területén.

Elnöktársa, Z a r á n d i K n ö p f l e r V i l m o s kir. tanácsos és orvostudor, kinek arczképét ma mutatjuk be olvasóinknak, tudományban és társadalmilag kiváló állásu férfi. Jelenleg 60 éves, s e szép időre visszanézve nyugodtan mondhatja el, hogy „nulla dies sine linea."

Atyja is orvos volt, előbb tábori, utóbb kamarai Boiczán és Zalathnán. Ez elébbi helyen született Knöpfler Vilmos, s utóbbin kezdette iskoláit. Középiskolai tanulmányait Kolozsvártt bevégezvén, már 19 éves korában, 1834-ben Bécsbe ment orvosi tanulmányokat végezni. Ottan s utóbb Pes-

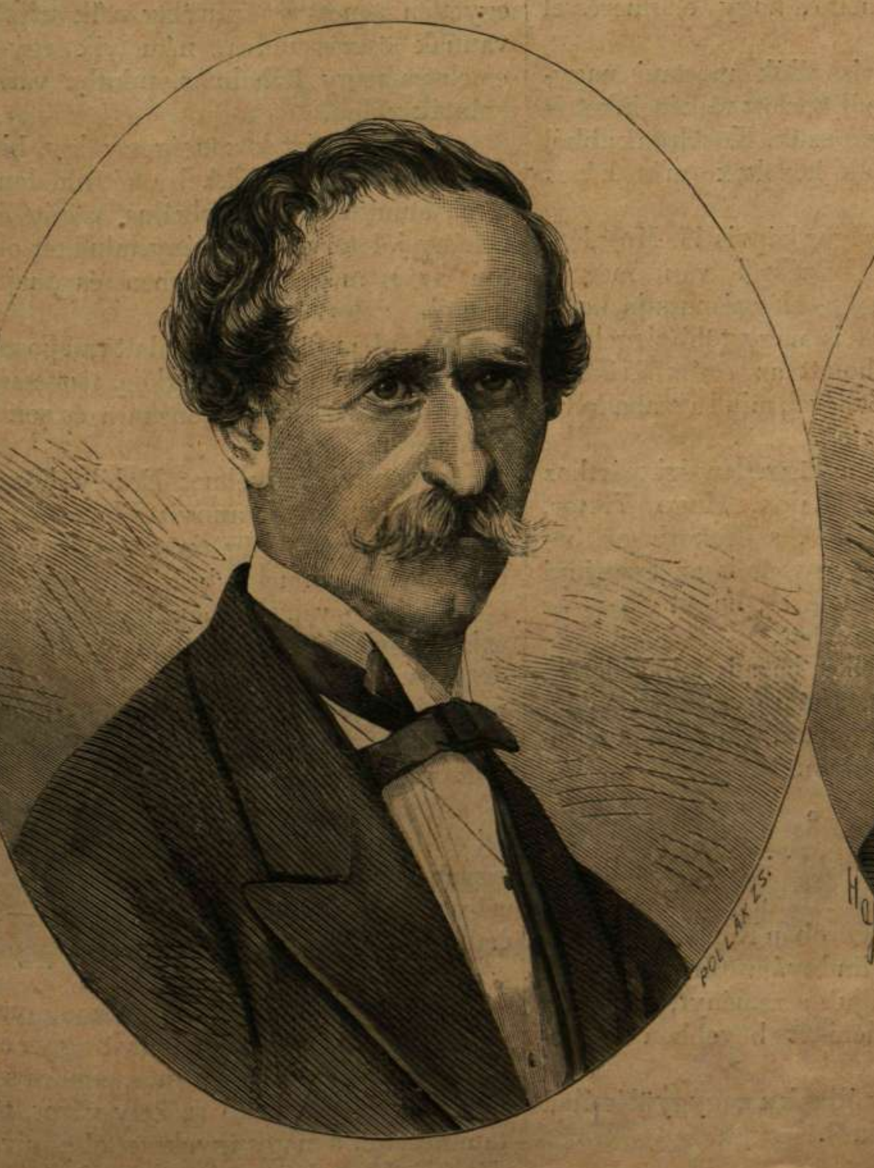

Z. KNÖPFLER VILMOS.

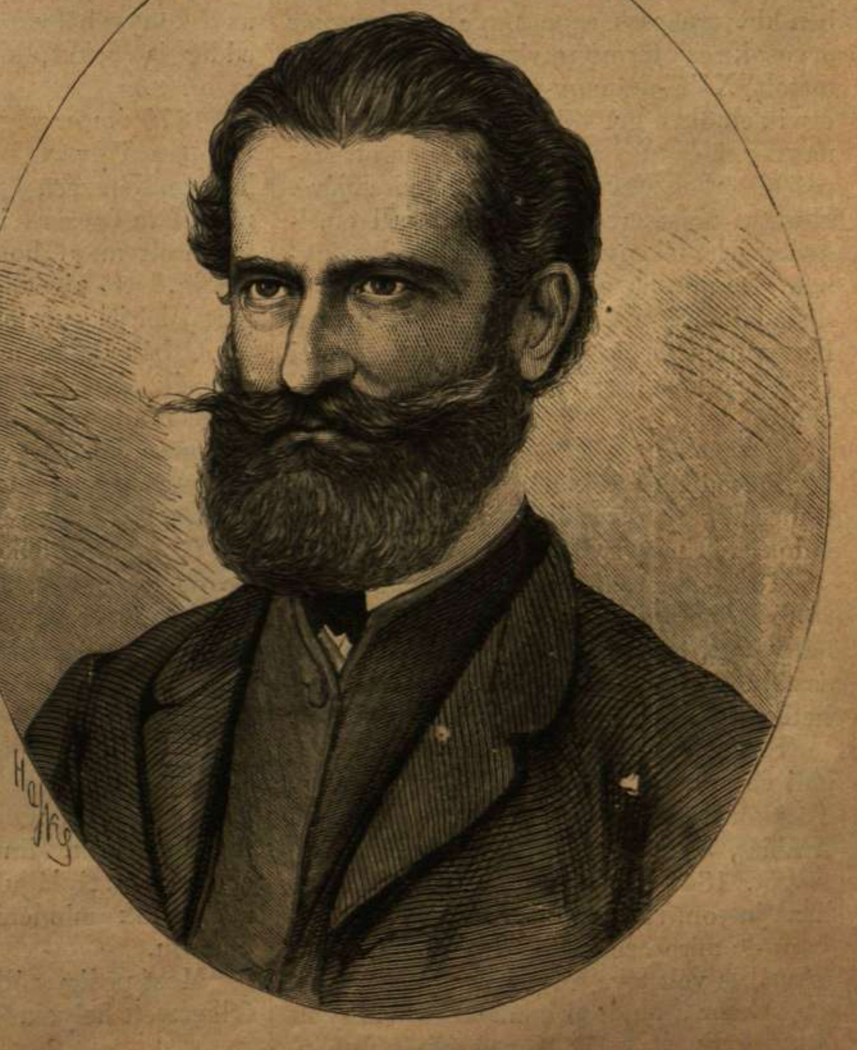

ORBÁN BALÁZS.